

๑๖

การเทศนา สอนโลก

ธาตุขันธ์...เครื่องมือธรรม

หลวงตาเทศนาอบรมพระโดยแยกออกจากกันกับฆราวาส เนื่องจากพระและฆราวาสมีชีวิตความเป็นอยู่และความมุ่งมั่นต่างกัน เนื้อธรรมที่แสดงจึงต่างกันออกไป หากแสดงธรรมรวมๆ กันแล้วผลย่อมไม่เต็มที่

ท่านเคยเปรียบเหมือนกับการปรุงแกงหม้อใหญ่ให้คนจำนวนมากได้รับประทาน จะให้ถูกปากทุกๆ คนย่อมเป็นไปได้ จากนั้นถ้ามีเวลาเหลือพอ ท่านจึงจะแสดงธรรมเพื่อชนกลุ่มน้อยด้วย เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างทั่วถึงกัน ความสะดวก

ในธาตุขันธ์เป็นสิ่งสำคัญต่อการเทศน์ดังท่านเคยกล่าวไว้ว่า

“...เทศน์ของเราเวลาหนุ่มนี้...ไหลเลย...เวลาอืดเทปนี้...กำลังแรงๆ พอดีลมหายใจหมด เนื้อธรรมยังไม่หมด เลยต้องรีบสูดลมหายใจดังพื๊ว พื๊ว เลยนะ เสียงมันติดอยู่ในเทปนะ ถึงขนาดนั้นนะ

เดี๋ยวนี้ไอ้ย ตายเลย... นี่ละมันต่างกันนะธาตุขันธ์ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ นี่เทศน์แต่ก่อน มันไหลออกมา

ยิ่งเทศน์ธรรมะขั้นสูงเท่าไรยิ่งฟังจนแทบไม่ทัน มันเป็นอย่างนั้นนะ มันพุ่ง พุ่งเลย เพราะธรรมะออกจากรู้นี้ล้นๆ ล้นๆ ไม่ได้ไปคว่ำคัมภีร์นั้นคัมภีร์นี้ ออกจากรู้นี้

ในอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร
(ถ่ายเมื่อ ๓ มกราคม ๒๕๐๘)

ธรรมะสูงเท่าไร มันยิ่งเด็ดๆ ยิ่งเร็วมันยิ่ง
พุ่ง เทศน์นี้แรงจนกระทั่งถึงว่า เป็นปีนกล
ไปเลย...นี่ละเวลายังหนุ่มน้อย

แต่มันก็เป็นกรรมอันหนึ่งเหมือน
กัน พอจากนั้นมาแล้วเป็นโรคหัวใจ ตั้งแต่
๐๖ มาเลย นั่นละ ล้มไปเลย เทศน์นี้หยุด
หมด จนกระทั่ง ๒๕๑๒-๑๓ พอพูดได้บ้าง
เล็กน้อย จาก ๒๕๐๖ ไปถึง ๒๕๑๑-๑๒
นี้ไม่ได้พูดเลย แม้แต่ต้อนรับแขกก็ไม่เอา
หลบหลีกเลี่ยงปลีกตัวไปหาอยู่ในป่าในรกไป
ซุ่มๆ ซ่อนๆ รับแขกไม่ได้

พอ ๒๕๑๓-๑๔ ไปแล้ว ก็มีเทศน์
ได้บ้างเล็กน้อย จนกระทั่งถึง ๒๕๒๐...ที่
ลงหนังสือเล่มธรรมชุดเตรียมพร้อมและ
หนังสือศาสนาอยู่ที่ไหน...ที่ออกมาเนีย
เทศน์สอน...ตั้งเกือบร้อยกัณฑ์ เทศน์สอน

ทุกวัน...

นั่นละ เริ่มเทศนาละ ถึงไม่เข้มข้น
ก็ตาม ก็เรียกว่าเริ่มเทศน์ละ จากนั้นมาก
ค่อยไปเรื่อยๆ หากอยู่ในเกณฑ์ระวังโรค
หัวใจนี้อยู่ตลอด มันจึงไม่เต็มเม็ดเต็ม
หน่วย ที่จะเทศน์เด็ดๆ เผ็ดๆ ร้อนๆ
เหมือนแต่ก่อน โอ้ไม่ได้ว่างั้นเลย จึงต้อง
ลดลง นี่ก็เรียกว่าเป็นกรรมอันหนึ่งเหมือน
กัน

หากว่าร่างกายนี้มันพร้อมมา
ตลอดแล้ว การเทศน์นี้ รู้สึกว่าจะกว้าง
ขวางมาก เพราะเทศน์ไม่มีหยุดนี่นะ
ที่หยุดก็หยุดเพราะโรคต่างหาก โรคบีบ
บังคับ หยุดไปสักพักหนึ่ง ถึงมาเริ่มออก...

ณ วัดป่าบ้านตาด
(ถ่ายเมื่อ ๒๗ มกราคม ๒๕๑๑)

เทศน์แต่ก่อน จริงๆ พุดได้จริงๆ เพราะเราเทศน์อย่างนั้นจริงๆ มันเป็นในนิสัยจิตใจของเราเองนี่ เทศน์ออกมาไม่ได้บีบไม่ได้บังคับ มันหากเป็นของมันเอง ยิ่งเทศน์ภาคปฏิบัติด้วยแล้ว มันยิ่งไหลเลยนะ คล่องที่สุดเลย พุง พุง พุงเลย...”

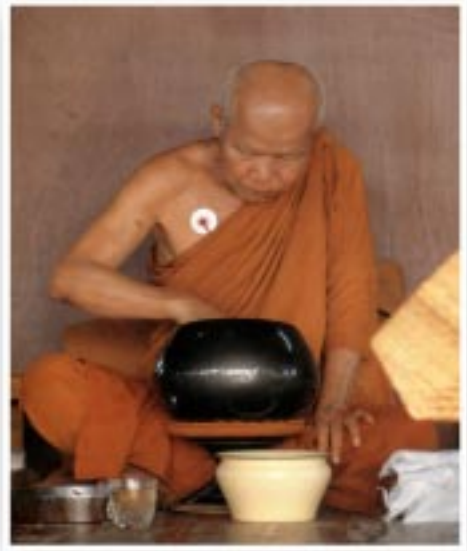
สัญญา...ไม่เที่ยง

นับแต่ปี ๒๕๓๙ เป็นต้นมาท่านจึงงดเทศน์อบรมพระเณรในวัด และการนิมนต์ไปเทศน์ข้างนอกนั้นท่านงดมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ท่านเคยกล่าวไว้ว่า

“...ไปเทศน์ที่นู่นก็เทศน์ลำบากมาก ไปก็ไม่ได้พักทั้งวัน...เหนื่อย แล้วความจำ เทศน์ไปก็หลง อ้าว ไปถึงไหนแล้วละ วาอย่างนี้แล้ว อยู่บนธรรมาสันนั้น ลืมแล้ว ไม่ทราบเทศน์เรื่องอะไรมา เอาตั้งใหม่ๆ อย่างนั้นนะเดี๋ยวนี้ ความจำไม่เป็นท่า มันไม่เอาไหนแล้วความจำ

ชั้น ๕ เป็นทั้งเครื่องมือของกิเลสด้วย เป็นทั้งเครื่องมือของธรรมด้วย เวลากิเลสเป็นเจ้าของมันก็เอาเป็นเครื่องมือ สนุกพิดีเหวี่ยงกัน ทีนี้มาเป็นเครื่องมือของธรรม ธรรมก็นำมาใช้ซี ก็ใช้ชั้นอื่นเดียวกันนี่ เป็นแต่เพียงว่าธรรมท่านไม่ยึดเท่านั้นเอง กิเลสมันยึดเป็นของมัน ชั้น ๕ ทั้งหมดเป็นของกิเลสทั้งหมด

กิเลสยึดแต่ธรรมท่านไม่ยึด ใช้

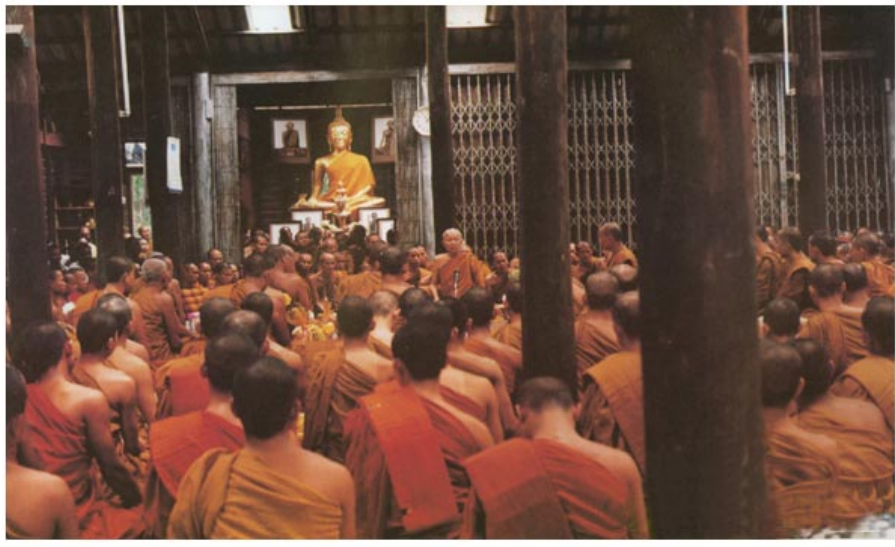
เป็นเครื่องมือเฉยๆ ต่างกันเท่านั้นเอง แต่ต้องเอาชั้น ๕ เทศน์ มันชำรุดตรงไหนก็ไม่สะดวกตรงนั้นแหละ อย่างเช่นความจำนี้ เทศน์ไปๆ มันหลงลืมไปแล้วจะเอาอะไรมาเทศน์ต่อกันไป

เมื่อเจื่อนต้นหลงลืมไปแล้วจะต่อไปหาเจื่อนปลายยังงี้ได้ จำไม่ได้ก็ตั้งใหม่ มันก็เป็นแบบใหม่ไปอีก.. เทศน์ที่ไหนๆ เขานิมนต์ไปที่ไหนไม่เอาแล้ว เทศน์ลำบาก...เหนื่อย ทั้งความจดจำก็ยิ่งเลวลงทุกวันๆ ...”

อบรม...พระเณร

ทหารสูสมรภูมิรบ

ท่านกล่าวถึงพระที่มาขออยู่ศึกษา กับท่านดังนี้

ศาลาวัดป่าบ้านดาด

“...พระมาอยู่สถานที่นี้ทั่วประเทศ ไทย มีทุกภาค ปริญญาตรีก็มี โทก็มี เอก ก็มี และนายพันนายพลมาบวชอยู่นี้ก็มี... พระมาอยู่ที่นี้ท่านมาเพื่ออะไร ท่านมา เพื่อประพาศติปฏิบัติ ศึกษาปรารภจาก ครูบาอาจารย์จริงๆ ...

ดูภาคกลางจะมากกว่าเพื่อน ที่นี้ ภาคอื่นๆ ก็มีหมดทุกภาคเลยนะ... วัดนี้ไม่มีภาคไหนต่อภาคไหน เป็นชาติไทยด้วยกันด้วย เป็นลูกศิษย์ตถาคตศากยบุตร ด้วย

จึงไม่มีคำว่าชาติชั้นวรรณะภาค นั้นภาคนี้ เป็นลูกชาวไทยอันเดียวกัน เป็น ลูกชาวพุทธอันเดียวกัน... ท่านมาเพื่อ ศึกษาปรารภตั้งหน้าตั้งตาประพาศติปฏิบัติ จริงๆ เราก็ได้อุตส่าห์พยายามสั่งสอนเต็ม เม็ดเต็มหนวย เต็มสติกำลังความสามารถ

...ที่ว่าโรคของเรากำเริบ กำเริบ ทางหัวใจนี้ เราก็ยังมีความแน่ใจอยู่ว่า

คงเกี่ยวกับเรื่องการแนะนำสั่งสอนนี้เองเป็น สำคัญอันหนึ่ง เพราะการสั่งสอนพระยอม ใช้กำลังวังชาสู้มเสียดัง เน้นหนัก เผ็ดร้อน มากกว่าการสอนใครๆ ในบรรดาประชาชน และพระเถรทั้งหลาย

เพราะเหตุไร... เพราะพระที่มาสู่ วัดป่าบ้านดาดนี้ ส่วนมากมีแต่พระกรรมฐานตั้งหน้าตั้งตาประพาศติปฏิบัติ

ถ้าเราจะเทียบแล้วก็เหมือนกับ ทหารที่เข้าสู่แนวรบแล้ว การยื่นศาสตราวุธหรืออุบายวิธีการต่างๆ ให้ทหารที่เข้าสู่ แนวรบ ย่อมจะยื่นแต่สิ่งสำคัญๆ อาวุธก็เป็นอาวุธที่ทันสมัย อุบายก็เป็นอุบายที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ที่จะได้ชัยชนะมาสู่บ้านเมือง อันนี้ก็เหมือนกัน

ธรรมะ อุบายต่างๆ ที่จะแสดงให้เห็น บรรดาพระทั้งหลายที่มาจากที่ต่าง ๆ เข้า มาสู่สถานที่นี้ได้ยินได้ฟังก็มีลักษณะเช่น เดียวกัน เพราะฉะนั้น การพูดการเทศนา

ว่าการต่างๆ ตลอดถึงสัมผัสเสียงโหวหาร
สำนวนต่างๆ จึงมีแต่ความเผ็ดร้อนไป
ตามๆ กันหมดเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์...”

น้ำธรรมไหลพุ่ง

ด้วยการสอนที่จริงจัง บางครั้งทำให้ผู้มาใหม่เข้าใจว่าท่านดุด่า ในเรื่องนี้ท่านเองเคยประสบมาก่อนสมัยอยู่กับท่านอาจารย์มั่นดังนี้

“...พอไปถึงหลวงปู่มั่น มันหาที่ค้ำไม่ได้...อยู่นานเข้าๆ มันรู้ เวลาท่านดูดาพระเณร ดูใครก็ตามนะ ดูมากดูน้อย ธรรมะจะออกล้วนๆ ๆ มากน้อย เต็ดเท่าไร ธรรมะยิ่งพุ่งๆ ก็หาที่ต้องตีว่าเป็นต้นหาประเภทใดไม่ได้ เต็ดเท่าใดธรรมะยิ่งออกพุ่งๆ แล้วเราก็ปรับตัวของเรา ตลอดเวลา ปรับตัวของเราอยู่เรื่อยๆ จึงค่อยเข้ากันได้ เข้าใจเรื่องของท่าน

สุดท้ายถ้าท่านไม่อยู่มันเหมือนกับขาดอะไร ถ้าเป็นอาหารก็ขาดอะไรยังงั้นนะ มันไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ถ้าได้ยินเสียงเปรี้ยง ดังเปรี้ยงปร้าง เอาละซี ถ้าเป็นฝนก็ฟ้าร้องแล้ว เตรียมหาอะไรมารองรับ

อันนี้เต็ดเท่าไร ธรรมะยิ่งไหลออกมาเลย มันก็ยิ่งอบอุนนะ ท่านดูยังงี้มันไม่ใช่ดู เลยย้อนหลังกลับมา มันมีแต่กำลังของธรรมล้วนๆ นี่เป็นความเมตตาล้วนๆ ไม่ใช่ท่านดูนะ มันก็จับได้เลย

คือกิริยาท่านแสดงเอาขั้นนี้ใช้ขั้นนี้เป็นเครื่องมือของกิเลสมาดั้งเดิม

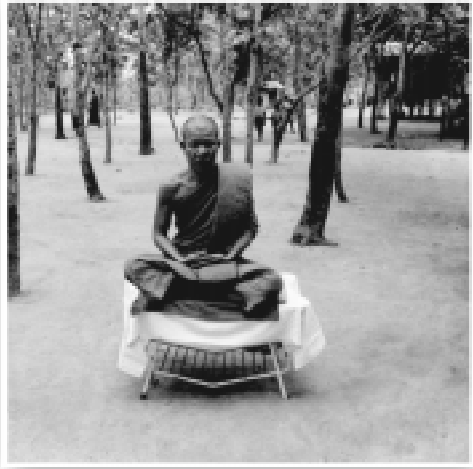
“...ท่านดูยังงี้มันไม่ใช่ดูเลย...
มีแต่กำลังของธรรมล้วนๆ
นี่เป็นความเมตตาล้วนๆ...”

พอกิเลสหมดไปหมดแล้ว ธรรมก็เอาขั้นนี้เป็นเครื่องมือ กิริยาท่าทางซึ่งขังตึงตังจึงเป็นเหมือนกับกิเลส เพราะมันมีเครื่องมืออันเดียวกัน แต่อันนี้มันเป็นพลังของธรรม เต็ดเท่าไร ยังมีแต่เรื่องของธรรมล้วนๆ ออกมา กิริยาคลายคลึงกัน

เมื่อมันรู้แล้วมันก็ยอมรับนะชื่อว่า + ออ เราก็เลยเทียบได้เลยว่า เหมือนกับถึงน้ำ ๒ ถังนี้ ถังนี้เต็มไปด้วยน้ำที่สกปรก น้ำเต็มแต่สกปรกทั้งถัง ถังนี้ น้ำสะอาดเต็มที มาเปิดน้ำทั้ง ๒ ถังนี้ ออกดูสิ ที่นี้เวลาเปิดแรงเท่าไร สมมุติเราเปิดถึง

สกปรกก่อนนะ เราเปิดน้อยออกน้อย เปิดมากออกมาก เปิดเท่าไรมันก็พุ่งๆ ออกไปเท่าไร มันก็มีแต่น้ำสกปรก กว้างขวางขนาดไหนมีแต่สกปรกเลอะเทอะไปหมดเลย ที่นี้เปิดถึงน้ำที่สะอาด เปิดขนาดไหนเปิดเต็มที่มีน้ำก็ออกเต็มที่เหมือนกัน แต่เป็นน้ำที่สะอาดทั้งหมดนะ แนะ มันต่างกันต่างกันอย่างงั้นนะ...”

การอบรมพระเถรภายในวัดป่าบ้านตาด
มีธรรมะจุดสำคัญที่ท่านจะเน้นย้ำเสมอๆ ดังนี้

เน้นเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา

“...พระเราไม่มีความสงบเลยไม่มีความหมาย ว่างั้นเลยนะ...สมบัติทางโลกเขา คือ เงินทองข้าวของดีกรามบ้านช่อง สมบัติของพระก็คือ ศิล สมาธิ ปัญญา มรรคผลนิพพาน นั้น สมบัติของพระเป็นอย่างนั้นนะ นี่มันมาแย่งงานของโลกมาใช้ ในวัดในวาในพระในเถร เวลานี้ธรรมจึงหมดความหมายไปทุกวันๆ นี่ละ ที่เรียกว่า กิเลสมันเก่ง ดูเอาซิ... ไม่มีใครคิดนะว่า กิเลสเข้าตีตลาด ดีแบบไหน เวลานี้มันกำลังตีแหลกหมด ไม่เลือกว่าวัดว่าวาว่าประชาชญาติโยม ดีแหลกไปตามๆ กันหมด ไม่ได้ยกโทษ พุดตามหลักความจริง...”

...เพราะแบบแผนตำรับตำราเครื่องยืนยันกันมียู่ นั้น เอาอันนั้นออกมาทางซี ออกนอกถ่วงนอกทางของหลักธรรมที่ขอบธรรมแล้ว มันก็รู้ทันทีๆ ในตำรับตำราท่านให้ ท่านเอาจริงเอาจังแน่นหนัก งานของพระไม่มีอะไรเกินการอยู่ในป่าในเขา เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ที่อยู่ของพระผู้มุ่งต่อมรรคผลนิพพานตามทางศาสนาจริงๆ ท่านสอนอย่างนั้นนี่นะ เราเห็นได้ตามตำราเนีย มีมากต่อมาก พุดตั้งแต่เรื่องการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ชำระกิเลส พอพระเข้ามาเฝ้าพระพุทธเจ้า จะรับสั่งทันทีเลยเป็นยังไงไปอยู่ที่นั่น นั่นหมายถึงว่าที่ภาวนานะ ไปอยู่ที่นั่น ภาวนาเป็นยังไง จิตใจเป็นยังไง...จากนั้นพระองค์ก็ประทานพระโอวาท...”

กินอยู่เรียบง่าย หลุหราด้วยธรรม

“...ธรรมท่านประดับอะไร ประดับที่หัวใจด้วยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ประดับเข้าไป ๆ ชำระสิ่งสกปรกโสภณออกไปๆ น้ำอรรถนํ้าธรรมที่สะอาดชะล้างเข้าไปๆ นั้น ท่านชำระภายในสะอาดภายใน ท่านไม่ได้มาสะอาดกับสิ่งภายนอกอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสล้วนๆ สะอาดภายนอกสกปรกภายในคือเรื่องของกิเลส เรื่องของธรรมแล้วสะอาดทั้งภายนอกสะอาดทั้งภายใน ภายในนอกความประพฤติหน้าที่การงานของท่านนี้เรียบ... เดินตามหลักกรรมหลักวินัย นี้เรียกว่าสะอาดภายนอกด้วยความประพฤติ สะอาดภายในคือชำระจิตใจของตนให้มีความสงบผ่องใสเยือกเย็นสว่างกระจ่างแจ้งขึ้นโดยลำดับๆ นั้น สะอาดภายใน เพราะการชำระสะสางอยู่ด้วยความเพียรทำต่างๆ เรียกว่าสะอาดภายใน

ที่นี้เมื่อภายในมีหลักมีเกณฑ์ มีความสง่างามแล้ว อยู่ที่ไหนก็สง่างามหมด อดบ้างอิมบ้างก็ไม่เป็นทุกข์ ท่านไม่เป็นกังวล ใครจะอดอยากขาดแคลนยิ่งกว่ากรรมฐานผู้มุ่งต่ออรรถต่อธรรมไม่มี ถ้าเป็นเรื่องของผู้มุ่งต่ออรรถต่อธรรมแล้ว ต้องเป็นผู้ได้รับความทุกข์ต่างๆ จากปัจจัย ๔ คือที่อยู่ที่อยู่อะไร คือท่านไม่สนใจ ท่านไม่เอา เพราะไม่ใช่ทาง เพียงอยู่อาศัยวันหนึ่งๆ ไปเท่านั้นพอ ภายในนี้ท่านสนใจมาก...”

โปรดชาวต่างชาติ...ผู้ใฝ่ธรรม

รับชาวต่างชาติ

ประมาณปี ๒๕๐๖ เป็นต้นมา เริ่มมีพระชาวต่างชาติมาขออยู่ศึกษาธรรมะจากท่าน

แรกเริ่มเดิมทีท่านยังไม่อยากรับไว้ด้วยไม่ทราบถึงนิสัยใจคอกว่าเป็นอย่างไร เขาเองก็ยังไม่คุ้นเคยกับศาสนาพุทธ ยังไม่คุ้นเคยกับอาหารการกินชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยๆ เฉพาะอย่างยิ่งชนบททางภาค

อีสาน เกรงจะเป็นที่ลำบากไม่สะดวกด้วยประการต่างๆ

แต่ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและใฝ่ใจในการปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง ท่านจึงเมตตารับไว้ ท่านเคยเล่าถึงความพากเพียรของท่านอาจารย์ปัญญาซึ่งเป็นพระฝรั่งองค์แรกที่มาขออยู่ด้วย

ท่านเล่าเรื่องนี้อย่างเมตตาเกษมชบขัน ด้วยเพราะท่านอาจารย์ปัญญาอยู่กับท่านมานาน ดังนี้

“...ท่านปัญญานี้สุขุมมาก ท่านมาอยู่กับเราตั้งแต่ปี ๐๖ ท่านมาขออยู่กับ

เราถึง ๕ หนนะนั่นหนะ ไม่ใช่เล่นๆ นะ มาขอ ที่แรกก็ทางฝ่ายปฏิบัติของเราไม่เคยมีพระกรรมฐานฝรั่ง เรายังไม่ยอมรับไว้ก่อน...

ประการหนึ่งก็ยังไม่ทราบนิสัยใจคอของฝรั่งนี้เป็นยังไง เพราะเขาไม่เคยศาสนาพุทธเรา เราจึงยังไม่รับ แล้วมาขออีก เรายังไม่ให้ ถึงครั้งที่ ๓ ที่ ๔ มาขอ เรายังไม่ให้ พอครั้งที่ ๕ ท่านมาแผนใหม่ เราหลงกลของท่าน เมื่อเห็นว่าไม่ได้จริงๆ แล้ว

ท่านก็บอกว่า 'ไม่ได้พักนานก็ตาม ขอมาพักชั่วคราว' ท่านว่าอย่างนั้นะ เราก็เลยหลงกลนะซี ตั้งแต่ต้นปี ๐๖ เดือนกุมภาพันธ์ วันที่ ๖ เราไม่ลืมนะ... ตั้งแต่ นั้นจนกระทั่งบัดนี้ ก็ปีแล้ว ท่านอยู่ชั่วคราวนะ มาอยู่ชั่วคราวเรื่อยมาจนบัดนี้ ละ...

...จากนั้นก็เลยรับพระฝรั่งมาเรื่อยๆ สังเกตมาเรื่อยๆ ก็รู้สึกว่ พระฝรั่งที่มาอยู่ด้วยนั้นดีทุกองค์ ดีกันคนละทางๆ ทางภาคปฏิบัติหลักธรรมวินัยดีด้วยกัน พระฝรั่งจึงมีอยู่เป็นประจำ แต่เราไม่รับมากนัก เราเอาแค่นั้นละ ถ้าหากว่าจะรับมากก็จะมากกว่านั้น จะกลายเป็นสวนฝรั่งไปหมดเลย(หัวเราะ)...

พระชาวสหรัฐอเมริกาองค์หนึ่ง อังกฤษมีองค์หนึ่ง แคนาดาองค์หนึ่ง และเยอรมันองค์หนึ่ง... เวลาดีทุกองค์...มีพระฝรั่งอยู่นั้น ๔ องค์ (หมายถึงปี ๒๕๔๑ บางปี เช่น ปี ๒๕๒๒ มีพระฝรั่งถึง ๖ องค์จาก

องค์ขวาคือท่านอาจารย์ปัญญา หรือพระปัญญาวัชโฒ เดิมชื่อ ปีเตอร์ จอห์น มอร์แกน เป็นวิศวกรชาวอังกฤษ (ถ่ายเมื่อ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๓)

พระเถรทั้งหมด ๒๑ องค์) ที่ผ่านมา รู้สึกว่ พวกฝรั่งนี้เขามีภูมิระเอียดดี..."

จากนั้นก็ก็มีพระและฆราวาสชาวต่างชาติทั้งหญิงและชาย มาขออยู่ศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในจำนวนนี้มีหลายเชื้อชาติด้วยกัน เช่น อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เยอรมัน ไปแลนด์ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี อินโดนีเซีย มาเลเซีย ศรีลังกา ฯลฯ

โปรดฝรั่งชาวพุทธที่อังกฤษ

กลางปี ๒๕๑๗ (๗-๒๒ มิถุนายน) พุทธศาสนิกชนชาวอังกฤษได้กราบนิมนต์ท่านไปอธิบายและตอบคำถามธรรมะที่ธัมมปทีปวิหาร กรุงลอนดอน

ท่านอาจารย์ปัญญา
(ถ่ายเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๘)

เป็นพิเศษให้ท่านด้วย เช่น ในเรื่องอาหาร และที่อยู่

ท่านให้เหตุผลว่า “...ท่านปัญญา มาฉันอาหารคนไทยได้อย่างไรตลอดเวลา ๑๒ ปีที่อยู่กับท่าน ท่านก็ฉันอาหารฝรั่งได้ เช่นเดียวกัน...”

ในช่วงที่อยู่อังกฤษ มีชาวฝรั่งสนใจ ปฏิบัติธรรมจำนวนมาก ต่างสนใจที่จะถาม ปัญหาธรรมะจากท่าน ฝรั่งผู้สนใจเหล่านี้มี ตั้งแต่พวกที่ได้ฝึกสมาธิมานานแล้ว ผู้สนใจ เริ่มฝึก ผู้ที่เคยฝึกสมาธิจากอาจารย์อื่นๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ตลอดจน ผู้เพิ่งจะเริ่มหันมาสนใจพุทธศาสนา ต่าง เขามาสนทนารวมกับท่านด้วยความสนใจ สอนใจต่อการปฏิบัติจริงๆ

คือ

ครั้งนั้นมีผู้ติดตามท่านไป ๔ ท่าน

๑. ท่านอาจารย์ปัญญา
๒. ท่านอาจารย์เชอรี
๓. ศ.นพ.อวย เกตุสิงห์
(อาจารย์หมอศิริราช)
๔. ม.ร.ว.เสริมศรี เกษมศรี

อากาศที่อังกฤษในยามที่หลวงตา เดินทางไปนี้ แม้เป็นฤดูร้อนแต่ก็ยังจัดว่า หนาวมากสำหรับคนไทย แต่ท่านก็มีได้ ลำบากยากใจแต่อย่างไร ท่านคงอยู่อย่าง ง่าย ๆ มีการออกบิณฑบาต ฉันมือเดียวใน บาดรตามปกติ และไม่ต้องการให้จัดอะไร

ซ้าย คือท่านอาจารย์เชอรี (อภิจิต) ชาวแคนาดา บวชแล้วมาขอศึกษาอยู่กับหลวงตาในช่วงเวลา เดียวกับท่านอาจารย์ปัญญา
ขวา คือท่านอาจารย์ดิค ชาวสหรัฐอเมริกา

ผมราวาสทั้งชาวอังกฤษและชาวไทยที่นี้ต่างก็มาใส่บาตรกันอย่างปลื้มปิติด้วยศรัทธาทุกวันในเวลา ๙.๐๐ น. อีกทั้งมีลูกศิษย์หนุ่ม ๒ คนชาวอังกฤษ คนหนึ่งตอนปิดภาคเรียนของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์เคยมาบวชเณรที่วัดบวรนิเวศวิหารแล้วไปฝึกปฏิบัติที่วัดป่าบ้านตาดอยู่กับท่านมาก่อน อีกคนเป็นนักศึกษาฝึกปฏิบัติธรรมที่ธัมมปทีปวิหารแห่งนี้อยู่จึงพอรู้วิธีปฏิบัติต่อพระสงฆ์ แล้วคอยช่วยเหลือท่านได้อย่างเรียบร้อย คล่องแคล่วงดงาม แม่คนไทยเองก็ยิ่งชมเชย

ฝรั่งมีเหตุผล...เข้ากับ “ธรรมวินัย”

แม้ท่านจะกลับมาเมืองไทยแล้วแต่ชาวอังกฤษผู้สนใจจำนวนมากอยากนิมนต์ให้ท่านเดินทางไปแสดงธรรมอีก ท่านพูดในเรื่องนี้ว่า ท่านก็ชราภาพมากแล้วไม่สะดวกต่อการเดินทางเหมือนก่อน ท่านรู้สึกชื่นชมฝรั่งชาวอังกฤษว่าเขามีความสนใจใคร่รู้ในเรื่องจิตตภาวนาและพยายามปฏิบัติกันจริงๆ ท่านเล่าเพิ่มเติมว่า

“...คราวที่ไปประเทศอังกฤษ ที่แรกก็ไม่ค่อยมากมาจนกระทั่งชาวอังกฤษ คนไทยก็มาเยอะ ชาวอังกฤษก็ไม่มากนัก ไปๆ มาๆ ก็หนาเข้าๆ สุดท้ายเลยมีแต่พวกฝรั่งเต็มหมดเลย เวลามานั่งอยู่นี้ เหมือนผ้าพับไว้ นะ... ใครก็เหมือนกันหมด เราก็เสียดายเราไม่ได้ภาษาอังกฤษ ก็ต้องผ่านล่าม

“ น่าสงสารเหมือนกันนะ
ฝรั่งร้องไห้..มีหรือ
เรายังไม่เคยเห็น
ร้องไห้เรื่องอรรถ
เรื่องธรรมนะ...”

ท่านปัญญาเป็นล่าม เวลาเขาถามปัญหา มา เราก็ตอบ ท่านปัญญาก็ตอบแทนเรา ไปดูแล้วน่าสงสารมาก มาทุกวันพอ ๖ โมงเย็นเขาก็เริ่มมา เราก็พานั่งสมาธิ ๓๐ นาทีทุกวันๆ จากนั้นเราก็อบรมอีกประมาณ ๓๐ นาที

ตอนนั้นยังหนุ่มอยู่ ปี ๒๕๑๗ น่าสงสารมาก บางรายเขามาแรกๆ เขามาสังเกตการณ์ที่นี้ไม่ได้... เลยมาอยู่ไม่ได้ คำว่าสังเกตการณ์เลยหายหมดเลย ไม่ได้มาอยู่ไม่ได้ อยากมาเป็นกำลัง ก็เลยสนใจทางด้านธรรมะไปเลย...

...พูดความจริงพวกฝรั่งเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษนี้ รู้สึกมีเหตุมีผล มีหลักมีเกณฑ์ กับธรรมวินัยนี้เข้ากันได้เป่งเลยที่เดียว อย่างที่เราไปอยู่นั้นไม่นานนัก โถ น่าสงสารเหมือนกันนะ

ฝรั่งร้องไห้มีหรือ เรายังไม่เคยเห็น ร้องไห้เรื่องอรรถเรื่องธรรมนะ นี่เห็นแล้วเห็นต่อหน้าต่อตา ก้มหน้าบิ๊บน้ำตา ร่วงๆ พอครูบาอาจารย์จะจากไป มานี้หนาแน่นขึ้นทุกวันๆ แก้อันนี้ไม่มีความ

หมายนะ นิ่งแทรกกันเต็มไปได้หมด เลยไม่
ถือกัน เอ้า นิ่งยังงั้นเลย แทรกกันไป
หมด...เต็ม

...นี่ถ้าหากว่า ศาสนาพุทธเรา
เป็นผู้มีหลักศาสนาจริงๆ ประจำใจทั้งภายใน
นอกภายในแล้ว ชาวอังกฤษนี่ละ ดีไม่ดีจะ
เป็นเจ้าของศาสนาพุทธเราด้วยซ้ำไป
เพียงไปเท่านั้นก็รู้ ศาสนาแน่นขึ้นทุกวันๆ
ไม่ใช่ธรรมดา หนาแน่นขึ้นทุกวันๆ เขา
พอใจในการตอบปัญหา คนหนึ่งเป็นคน
ถาม ... เราก็ตอบจนหายข้องใจ เขาพอใจ
การตอบปัญหามาก

ชาวอังกฤษก็หัวเราะเก่งเหมือน
กันนะ ... หัวเราะไม่ใช่เล่นเหมือนกันนะ...
อย่าว่าฝรั่งร้องไห้ไม่เป็น ฝรั่งหัวเราะไม่
เป็น ฝรั่งร้องไห้เป็นหัวเราะเป็น เห็นแล้ว
เราเห็น เวลาปัญหาใส่บั้นนี่คือมันถูกอย่าง
ถนัดว่างั้นเถอะ ใส่บั้นนี้หัวเราะเอิ๊กอ้อก มัน
ถูกใจ เข้าใจหรือเปล่า ตอบปัญหา... มัน
หากมีแหละ ปัญหา ก็เหมือนกันกับเรา
เพราะความเป็นอยู่ของจิตมันเหมือนกัน

ที่เรียกว่าชาติหนึ่งชาตินี้ มันเอาชื่อ
เอานามไปตามลักษณะเฉยๆ รูปร่างกลาง
ตัวลักษณะอย่างนั้นชื่อว่าชาติหนึ่งๆ เฉยๆ
ก็ **คน** หลักของคนหลักของกรรมมีอยู่
เสมอกันหมด อันนี้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน
คำว่า **คน** เท่านั้นก็ครอบคลุมไปแล้ว หลัก
ของกรรม กรรมดีกรรมชั่วมีเหมือน
กันหมด...”

ประกาศศาสนาต่างแดน... ด้วยธรรมภายใน

ในระยะหนึ่งเมื่อหลายสิบปีมา
แล้ว มีการคัดเลือกพระธรรมทูตเพื่อออก
เผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ มี
สมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานฝ่ายสงฆ์
และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นประธานฝ่าย
ฆราวาส ด้วยเหตุที่ท่านมีพระชาวต่างชาติ
อยู่ศึกษาอบรมด้วยนี้ ทำให้ท่านได้รับ
นิมนต์ให้เป็นกรรมการคนหนึ่งในการคัด
เลือกพระธรรมทูตในครั้งนั้นด้วย ท่าน
กล่าวว่า

“...ต่างประเทศเขาก็มีความสนใจ
ในพระพุทธศาสนาอยู่มาก ดูได้จากมีตำรับ
ตำรามากมาย เขาก็สนใจรำเรียนกัน แต่
สำหรับภาคปฏิบัตินั้นยังไม่เป็นที่แพร่
หลายกว้างขวางนัก เพราะยังขาดผู้มีหลัก
เกณฑ์ทั้งภายในนอกภายในมาให้คำแนะนำ
สั่งสอนแก่เขา...”

ในเรื่องนี้ท่านเคยอธิบายถึงคุณ
สมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่ง ของผู้ที่จะทำ
หน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน
ต่างแดนว่า

“...ถ้าหากไปเป็นแบบเป็นฉบับมี
หลักมีเกณฑ์ภายในภายนอกพร้อม ไป
แล้วจะเป็นประโยชน์จริงๆ พุทธออกไปก็มี
เหตุมีผลมีอรรถมีธรรมภายในจิตใจเอาไป
โชว์เขาบ้าง...ทางด้านวัตถุเขาเจริญกว่า
เราเท่าไร เอาอะไรไปโชว์ ไม่มีอะไรไปโชว์
ต้องเอาธรรมเขาโชว์ ต้องเอาธรรมภายใน

ออกโชว์ พระพุทธเจ้าประกาศสอนโลกด้วย-
ธรรมภายใน...”

เทศน์นอกสถานที่

ในระยะเวลาที่ธาตุขันธ์ของท่านยังพอ
เป็นพอไป ท่านเมตตารับนิมนต์ไปแสดง
ธรรมตามหน่วยงานต่างๆ ตามที่เข
านิมนต์มา เช่น วัด หน่วยงานราชการ ทหาร
ตำรวจ สถาบันการศึกษาต่างๆ ฯลฯ
ตามเหตุผลความจำเป็นมากน้อย

ต่อเมื่อชราภาพมากเข้า ท่านจึง
งดเว้นการออกไปแสดงธรรมนอกสถานที่
หากมีอยู่บ้างโดยมากเป็นงานเนื่องด้วย
มรณกรรมของพระกรรมฐานครูบาอาจารย์
องค์สำคัญๆ เช่น หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ชา
หลวงปู่คำตัน หลวงปู่หล้า เป็นต้น

“...จะมาเฝ้า
แต่เจ้า บ พบขอย
ขอยก็ บ ได้พบเจ้า
คือกันตัว
มันก็เท่ากันแล้ว...”

เทศน์คณะที่มาเยี่ยม

ท่านให้ความเมตตาต่อคณะผู้มา
เยี่ยมกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ จากทางไกล
ทางไกลทั้งในและนอกประเทศที่มาขอ
เยี่ยมพบท่านตลอดมา แต่เมื่อกำลังอ่อน
ลง การต้อนรับย่อมมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้น
คราวหนึ่งท่านเล่าแบบซ้ำชั้นถึงคณะกลุ่ม
ใหญ่ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อจะ
ขอเข้ากราบท่าน ดังนี้

“...ควรรับขนาดไหนๆ ... มัน
สมควรขนาดไหน เมื่อเพียบเต็มที่แล้วมัน
จะไปได้หรือ ก็ต้องหยุดพักเครื่องนะซี...
มาตลอดทั้งวันเรานั่งตลอดคนเดียว แล้ว
ไม่ใช่วันหนึ่งวันเดียวด้วย นั่งมาตั้งเมื่อไร
มันตายได้มนุษย์เรา ชีวิตหดสั้นย่นเข้ามา
เรื่อยๆ ...

เขาว่าไม่ต้อนรับ ไปก็ครั้งก็หนีไม่
ได้พบท่าน ว่าอย่างนั้น ถ้าเราจะตอบ ก็ว่า
‘เขาก็ไม่ได้พบเจ้าคือกันแล้ว ก็ว่า
จั่งชั้นจะเป็นหยิ่งแมนบ จะมาเฝ้าแต่เจ้าบ
พบขอย ขอยก็บได้พบเจ้าคือกันตัว มันก็
เท่ากันแล้ว’

ยากอียังตอบคน มันสุดวิสัย
ก็เคยรับอยู่แล้ว ... วันนั้นเรารับแขกทั้งวัน
เราจะตาย จนไม่มีลมจะพูดแล้ว กำลังจะ
มีด พระก็มาบอกว่า คณะญาติโยมมา
จากนู่นๆ เราก็เล็งดู จากโน้นจากนั้นก็ไกล
ก็ทน

‘เอา ให้เข้ามา’ แน่นเอียดกุฎิเรา...
มา เราก็เลยทำท่าละทีนี้ มันทำได้ทุกอย่าง
พลิกผันก็ได้คมก็ได้ อย่างนี้ก็ได้ๆ จะว่าไป
...พอมา เราก็ทำทำซิ่งซิ่ง ใจเราอดหัวเราะ
ไม่ได้นะ แต่ทำทำซิ่งซิ่ง

‘แมนหมูเจ้า มาอียังกะด้อกะเดี่ย
แท้ เดี่ยวนี้วะ’ ..ซู่ ... เขาตอบว่า

‘มาชมบารมีหลวงพ่อ’

‘บารมีมีแม่อียัง คนกำลังจะตาย
ฐู้จักบ’ ซู่แล้ว... ‘เอา ไป.... ลง....’ พอเท่า
นั้นละ หลังลงไปลิดๆ ...

‘บารมีมีแม่อียังคนกำลังจะตาย’
จั่งซ้นแล้ว บัดจะเฮ็ด เฮ็ดจั่งซ้น
แล้ว โกรธก็โกรธ เคียดก็เคียดก็ตาม ทำท่า
คึกคักขึ้นโลด ของทำได้แมนบ ตั้งแต่เขา
เล่นลิเกละครเขายังทำได้ไซ้ใหม่ ถึงบพ
หัว...หัว ถึงบพให้...ให้ บ้าทั้งนั้นละพวกนี้

จั่งซ้นแล้วก็เฮ็ดได้...

ระยะนี้มานี้เราเพียบเต็มทีหนัก
มากมาเป็นประจำๆ เมื่อวานนี้เป็นวันสุด
ท้ายจนรับไม่ได้ วางั้นถอะ หมดกำลัง ลูก
เดินจะไม่ได้ ขาก็ขัดอะไรก็ขัดไปหมด ก็นัก
จะแตกจะว่าไป โถ นั่งทั้งวันๆ แขกไม่ใช่
คณะหนึ่งคณะเดียว มาทั้งแผ่นดินนี้ คณะ
นั้นเข้าคณะนี้ออก อยู่อย่างนั้น แล้วรับคน
เดี่ยวๆ ...”

เทศน์ปกิณกะ

ด้วยความเมตตาของท่านต่อคณะต่างๆ ในแต่ละสถานที่นี้เอง ธรรมะจึงมี
หลายแบบหลายฉบับ มีทั้งเป็นจริงเป็นจัง เป็นเหตุเป็นผล แบบซ้ำชั้น แบบดูเด็ดเด็ด
มัน หรือบางครั้งก็สอนโดยไม่ใช้การพูด ได้คัดมาแสดงบ้างดังนี้

หญิง...ผู้คิด “ฆ่าตัวตาย”

คณะหนึ่งขึ้นมากราบหลวงตาที่กุฏิ บทสนทนาเริ่มขึ้นโดยหญิงคนหนึ่ง ได้กล่าวกับหลวงตาถึงความทุกข์ที่กำลังประสบอยู่ และตั้งใจที่จะ “ฆ่าตัวตาย” ตามสามี ด้วยหวังว่าคงจะได้ประสบพบความสุขความสมหวังในโลกหน้า และไม่ทุกข์อย่างที่ เป็นอยู่เวลานี้ ความหวังของหญิงผู้นี้จะเป็นดังที่คาดไว้หรือไม่อย่างไร หลวงตาได้ เมตตาชี้แนะให้ฟังดังนี้

ฆ่าตัวตาย...หนีทุกข์ได้จริงหรือ ?

หลวงตา ความคิดอยากตายในเวลาเกิดทุกข์ทรมานก็ดี ในเวลาใดๆ ก็ดี ไม่ใช่ จะเป็นความคิดที่ถูก และจะพาให้ผู้คิดได้รับความสุขความสมหวัง แต่เป็นความคิด ที่สังสมทุกข์เพิ่มให้แก้ตัวและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ตามปกติโลก ไม่มีใคร คิดอยากตาย แต่เป็นเพราะห้ามไม่ได้ แก้ไม่ตก ก็จำต้องปล่อยไปตามกฎของ ธรรมชาติ แม้คุณผู้ชายของคุณเองก็ไม่คิดอยากตาย แต่ก็จำต้องยอมเมื่อถึงคราว ส่วนคุณทำไมคิดอยากตาย หรือคุณว่าการตายเป็นของดียิ่งกว่าการมีชีวิตอยู่ ถ้าเช่นนั้นคุณก็ไม่ควรคิดและเป็นทุกข์เพราะการตายแห่งสามีของคุณ เพราะเป็นของดีแล้ว แต่คุณทำไมคิดจนเกิดทุกข์แค้นแทบทนไม่ไหว สมมุติว่าลูกชายของคุณก็คิดอยาก ตาย ลูกหญิงของคุณก็คิดอยากตาย ตลอดคนในบ้านทุกคนก็คิดอยากตาย เพราะ คุณเป็นต้นความคิด คุณจะพอใจกับความคิดของคนเหล่านั้นไหม...(ไม่พอใจคะ)

เมื่อเป็นเช่นนั้นคุณทำไมคิดอยากตาย ส่วนคนอื่นไม่ยอมให้เขาตาย ถ้าเห็นว่าเป็นของดีก็ควรประกาศให้โลกทราบทั่วกัน เพื่อจะได้พร้อมกันตายเสียให้ หมดทั้งแผ่นดิน อย่าให้ยังมีใครเหลือเศษทนทุกข์อยู่กับโลกอันแสนโสมมและทรมาน นี้ต่อไป ถ้าเห็นว่ามีดีก็ควรงด ไม่ควรคิดเพื่อก่อไฟเผาตนและผู้อื่นให้เดือดร้อนไป ด้วย รีบแก้ไขความคิดที่เป็นพิษเป็นภัย ทำใจให้สบาย คนในบ้านก็จะหลับตาสนิท บ้าง ไม่พะวักพะวน ทั้งกับคนที่ตายไปแล้ว และคนที่กำลังมีชีวิตอยู่ซึ่งกำลังจะ พยายามฆ่าตัวตาย คุณเคยเห็นโลกไหนด่านเมืองใดและคนใดไม่ประสบกับความ พลัดพรากจากสิ่งที่รักและพึงใจมาแล้ว ความรักก็เคยรัก รักจนแทบทนไม่ไหว ใจจะ ขาดในเวลารักนั้นให้ได้ดีก็มี แต่ก็ยังรอดตัวมาได้ เพราะไม่พยายามจะฆ่าตัวตายเพราะ ความรักเป็นผู้ชักชวน แม้ใจจะรักก็ยอมให้มันรักเพราะต้านทานไม่ไหว แต่ไม่พยายาม ฆ่าตัวเหมือนคุณ จะว่าตำหนิ อาจารย์ก็ยอมรับ เพราะคุณคิดและพยายามในสิ่งที่ ฆ่าตัวตำหนิ จะสิ้นชมไป โลกต้องวินาศ การฆ่าตัวตายไม่มีประโยชน์ นอกจากจะมีโทษ ซ้ำเติมเข้าอีกเท่านั้น...

ทำลายตนแล้วผลจะเป็นอย่างไร ?

หลวงตา สำหรับคุณ เวลานี้ยังควรแก้การที่จะแก้ไขตัดแปลงสมบัติอันมีค่า คือตัวของเราให้เหมาะสมแก่ตนและหน้าที่การงาน เพื่อเป็นที่อบอุ่นแก่ลูกๆ หลานๆ ตลอดจนวงศ์คณะญาติ ซึ่งคอยพึ่งอาศัยเราอยู่เป็นจำนวนมาก แม่แขนงข้างขวาขาดไป คือคุณผู้ชายของคุณจากไป แต่แขนงข้างซ้ายยังมีอยู่ คือคุณยังมีชีวิตดำรงอยู่ ลูกๆ หลานๆ ยังจัดว่ามีที่พึ่งอันอบอุ่นอยู่ ก็พอมีทางหายใจระบายทุกข์ออกได้บ้าง

หากว่าคุณพยายามฆ่าตัวตายตามสามีไปเสีย ก็เท่ากับทำลายตัวโดยตรง และทำลายลูกหลานวงศ์ให้ไร้ญาติขาดมิตรปลิดที่พึ่งไปด้วย ก็ยิ่งจัดว่าเป็นผู้ทำลายล้างผลาญทั้งของเก่าและของใหม่ ให้ขาดสะบั้นหั่นแหลกไปตามๆ กัน ต้องจัดว่าคุณสร้างกรรมหนักไว้เพื่อหมู่มชน แล้วผลจะเป็นอย่างไรบ้าง โปรดคิดดูให้ดี...

คัดย่อจากหนังสือ “คำถามคำตอบปัญหาธรรม” โดยท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน

ชานหมาก

โยม หลวงตาครับ ขอชานหมาก
หลวงตา อายู่ๆ ของไม่เป็นประโยชน์ สิ่งใดเป็นประโยชน์เราสอนแล้ว นั้น มาขออะไร ของเศษๆ เคนๆ ของทิ้ง...ศาสนาพุทธเราเป็นศาสนาที่เลิศ เราคอยแต่จะเอาของปลอมๆ เข้าไปแทรก
...ชานหมากนี่หนะของปลอม...

เทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือ ??

มีเรื่องขบขันคราวหนึ่งในช่วงที่ท่าน(หลวงตามหาบัว) มีธาตุขันธ์แข็งแรง

- ๑ ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระอุปัชฌาย์ของท่าน และเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์สมภรณ์ อุดรธานี

คืออยู่ และเป็นระยะที่ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์^๑ ยังมีชีวิตอยู่นั้น หากมีเหตุให้ท่านไปแสดงธรรมที่วัดโพธิ์สมภรณ์ ท่าน

“...บ๊ว เจ้าเทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือ? บ๊วๆ
ขอยบเคยได้ยินเจ้าเทศน์
อย่างนี้...”

เจ้าคุณฯ มักจะเดินรอบบริเวณและประกาศว่า

“...ใครอย่าพูดนะ เราจะฟังเทศน์มหาบัวนะ... เราจะฟังเทศน์มหาบัวนะ... ใครอย่าพูดเป็นอันขาดนะ...”

ในบริเวณนั้นจึงเงียบหมด จากนั้นท่านเจ้าคุณฯ ก็กลับมาประจำที่และตั้งใจฟังเทศน์แบบกรรมฐาน คือ หลับตาฟังด้วยความเคารพในธรรม โดยไม่ถือตัวว่าเป็นพระอุปัชฌาย์อาจารย์ของท่านมาก่อนแต่อย่างใดเลย มีหน้าซ้ำท่านเจ้าคุณฯ ยังชมเชยลูกศิษย์บ่อยๆ ด้วยว่า

“...ขอยพูดตามความจริงนะบ๊ว... เจ้าเทศน์แหลม ! มันถึงใจข้อยเหลือเกินว่า ไม่อื้อ ไม่อะ ไหลไปเลย...”

แต่ถ้าหากไม่มีปัญหา เทศน์ข้อยกให้เจ้านะบ๊ว แต่ถ้ามีปัญหาแล้ว การตอบปัญหาเจ้าเป็นที่หนึ่ง มันถึงใจข้อยเหลือเกินนะบ๊ว...

ตอบรวดเร็วที่สุด... บ๊บเลย ใส่ บ๊บๆ...”

ทราบกันว่าพระอุปัชฌาย์เคยแต่ฟังเทศน์ของท่านแบบกรรมฐานเท่านั้น

ไม่คาดคิดมาก่อนเลยว่า ท่านจะเทศน์ ธรรมะแบบมีเรื่องขบขันได้ด้วย

คราวหนึ่ง พระอุปัชฌาย์เอาตัวท่านไปเทศน์ที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผู้ฟังโดยมากชอบเล่นบัตรเล่นเบอร์กัน การเทศน์จึงต้องมีตลกขบขันบ้าง ตามลักษณะผู้ฟัง ท่านเล่าแบบขบขันให้พระเถรฟังดังนี้

“...อะไรก็ไม่ขบขันเหมือนเอาผมไปเทศน์ที่ท่าอุเทนนั่นแหละ ผมเคยพูดให้หมูเพื่อนฟัง ตั้งแต่นั้นมาพอท่านเจอหน้าผมทีไร ท่านจะต้องเอาเรื่องนั้นขึ้นทักทายก่อน เพราะท่านไม่เคยได้ยินผมเทศน์อย่างนั้น เทศน์เริ่มตั้งแต่ต้นจนจบไม่มีอะไร เทศน์ให้ขบให้ขัน พวกนี้หัวเราะกันลั่นตลอดกัณฑ์เลย ท่านเจ้าคุณฯ นี้หัวเราะจนแทบล้มแทบตายจริงๆ นะ ผมจบเทศน์แล้วเขาก็ขอร้อง

‘โอย ! อย่าด่วนจบๆ’

ก็มันหมดดินระเบิดแล้ว บั้งไฟมันก็ลงเรื่อยๆ มันก็จบของมัน... ลงมาจาก

ธรรมาสันแล้ว ท่านเจ้าคุณฯ ยังหัวดีในลม
ดินตายอยู่ซี พอลงมา ผมงกราบพระแล้ว
ท่านก็ยังหัวอยู่

‘บัว เจ้าเทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือ?
บัวๆ ข้อยบเคยได้ยินเจ้าเทศน์อย่างนี้’
หัวรอแทบล้มแทบตาย ตั้งแต่นั้น
มาเจอผมที่ไร ‘มหาบัวเทศน์อย่างนี้ก็เป็น’
พวกนี้มันชอบบัตร์ชอบเบอร์เล่น
บัตร์เล่นเบอร์ เราก็ตเทศน์เรื่องบัตร์เรื่อง
เบอร์เทศน์มีตลกขบขันซี...”

ใครว่า “หลงตาบัวดู”?

บางคณะที่เพิ่งมาฟังธรรม ยังไม่
เข้าใจถึงอุบายวิธีการสอนของท่าน หลาย
ครั้งท่านสอนอย่างเข้มข้นตรงไปตรงมา
ผู้ฟังจึงมักพูดกันว่าท่านดู วันหนึ่งท่านมี
เมตตายกนิทานให้เป็นข้อคิดดังนี้

...เวลาแสดงธรรมอยู่นี้ ใครเห็น
หลงตาดูไหม? ถ้ายังสงสัยว่าหลงตา
อยู่ หลงตาบัวจะเล่านิทานย่อยๆ ให้ฟัง
คือผู้หญิงมันใจน้อย แล้วได้สามีมา สามี
พูดอะไรก็ว่าแต่สามีดู ว่าแต่สามีดู
เพราะผู้ชายมันเสียงดังไซ้ใหม่ละ ผู้หญิง
มันเสียงแหลม เวลาหัวพูดอะไรก็ว่าแต่
หัวดูๆ

(สามีคิดว่า) เอ จะทำยังไงนะ เมีย
เจานี้ พูดยังไงก็ว่าแต่เราดู จะทำยังไง
เราจะทำแบบอ่อนๆ ที่เดียวแหละ ว่าแล้วไป
ก็กระซิบ แม่หนู วันนี้จะไม่ดูไม่ค่าอะไร
ละ วันนี้จะกระซิบกระซาบแล้วนะ

ภรรยา เอาวามา

สามี วันนี้จะไป ขอแต่งงานเมียใหม่
ได้ไหม?

ภรรยา โอ้ย ไม่ได้ ไม่ได้

สามี แม่เอีหนูรู้สึกเก่าแก่แล้ว มีแต่ว่าดู
ว่าดู คำนี้เป็นคำไม่ดู คำนี้มันวล
อ่อนหวานว่าจะไปหาเมียใหม่มา
จะได้ไหม?

ภรรยา โอ้ย ไม่ได้ ไม่ได้

สามี จะทำยังไงเนี่ย พูดอ่อนก็ว่าดู
พูดแข็งก็ว่าดู พูดอ่อนนึ่มที่สุด
เวลานี้ ก็ว่าดู เราจะทำยังไง?

ภรรยา ก็อย่าไปหาใหม่สิ ของเรายังมีอยู่
นี่แหละ

สามี ถ้าอย่างนั้นก็หยุดแล้วนะ ต่อไป
นี่ก็ยังจะดูเหมือนเก่านั้นแหละ

ภรรยา ดูก็ดูไปเถอะ ดูไม่หาเมียใหม่
ไม่ว่าอะไรละ อย่าไปหาเมียใหม่ก็
แล้วกัน...

เปิดกิเลสตัวแอบแฝง

ในบางครั้งท่านจะมีวิธีการสอนที่
เปิดเผยตัวกิเลสที่แอบแฝงมากับธรรมให้
เห็นอย่างชัดๆ ดังในกัจจิมนตไปแสดง
ธรรมที่วัดแห่งหนึ่ง

“...โอ้อโฮ เขาเตรียมต้อนรับหลวง
ตาบัวไว้อย่างหรูหราฟู่ฟ่า พอจะก้าวเข้าสู่
โบสถ์ เขาปุ่เสื่อปูพรมเข้ามาเลย พอเราไป
ถึงที่นั่น เราก็จับเสื่อจับพรมฟาดเข้าป่าให้
เห็นต่อหน้าเลยนะ ปูเป็นแถวเลยนะ

พอเราไป เราก็จับนี้ฟาดเข้าป่า จับนี้ฟาดเข้าป่า แล้วก็เดินไปจับนี้ฟาดเข้าป่า ต่อหน้าคนหลายๆ นะ เพราะมันขวางตา เหลือเกิน ก็เลยทำไม้มันจึงมีอำนาจมาก นึก...

...เขาทำอย่างนั้น เราก็ไม่ตำหนิว่าผิดนะ แต่ให้มีกรรมแทรกบ้างเป็นข้อคิด เพราะฉะนั้น เราจึงจับนี้ฟาดเข้าป่าให้เป็น ข้อคิดต่างหากนะ เราไม่ได้ทำประสงค์อะไร เข้าใจไหม? มันมีความหมายอยู่ในนั้น ปาเข้าป่า ปาเข้าป่า อะไรหุหุหุ ฟาดเข้าป่าหมดเลย...

ทำให้เป็นข้อคิดเสียบ้าง ความหมายว่าอย่างนั้น มิฉะนั้นจะมีแต่กิเลสปิดหูปิดตา ไม่ให้มองเห็นอะไรวิบๆ แสบๆ เลย ก็เปิดเสียบ้างสิ..."

เหรียญหลวงตา

โยม หลวงตาขา ไม่ทราบหลวงตามีเหรียญแจกหรือเปล่าคะ?

หลวงตา มีเหรียญเดียว ดูเอานี้... ออกสนามก็เหรียญนี้ ขึ้นเทศน์ก็เหรียญนี้ เหรียญอื่นไม่เห็นมี เหรียญไหนเก่งเอามาแข่งสิ เหรียญไหนเก่งเอามาแข่ง เหรียญนี้น่ะ ถ้าเก่งก็ไม่ต้องเอาเหรียญ สู้อเหรียญนี้ไม่ได้ ว่าจันเถอะ

โยม ... ????? ...

การตุน "ปุ่สอน"

"...เขาออกการตุนวันหนึ่งก็อดคิดไม่ได้ แล้วก็อดที่จะนำมาเล่าให้ลูกศิษย์ ลูกหาฟังไม่ได้ เพราะเป็นคติดี ฟัง! ฟังให้ตื่นขึ้นแล้วการตุน

มันมี...เขาเรียกศาลพระภูมิหรืออะไร แล้วมีต้นไม้ใหญ่แล้วมีศาลพระภูมิโอบๆ ทำเหมือนจริงๆ นะพวกนี้พวกตลกทำได้เหมือนจริงๆ แล้วก็มีคนคนหนึ่งนั่งพนมมือแต่ แล้วคนหนึ่งไม่ทราบมาจากไหน...นี่บอกมาจากสูงๆ นั่นแหละ บอกมาจากศาลว่า

"โยมมีความยุ่งยากใจอะไร?"

"ยุ่งยากใจ... ที่ปฏิบัติตามปุ่สอนนั่นแหละ"

"แล้วปุ่สอนอย่างไรถึงต้องเป็นความยุ่งยากอย่างนั้นล่ะ?"

"ปุ่สอนให้มีความปรารถนาน้อย" ว่าอย่างนั้น

"แล้วเราไปปรารถนาอย่างไร? มันถึงได้ลำบากยุ่งยากใจเรา"

“ไปมีเมียน้อย” (หัวเราะ)

...นั่นสิ พิงซี มันน่าฟังไหมละ มัน
แฉลบไปนั่นนะ ใจเรื่องกิเลสมันเป็นอย่าง
นั้น เราสอนให้เป็นอย่างนี้ มันแฉลบไปนั่น
บอกให้มีความปรารถนาน้อย... ก็คือว่า
ถ้าเป็นฆราวาสให้มีผัวเดียวเมียเดียวเท่า
นั้น แต่นี่มันกลับไปเอาเมียอื่นมาอีก ...

ปู่ท่านสอนว่าอย่างไร ท่านสอนให้
มีความปรารถนาน้อย เราโตโตไปคว้าเอา
เมียอื่นมา

เออ! กองทุกข์ ให้อุเสียหนักกองทุกข์
หลักของชาวพุทธเรา กาเมสุมิจจาจารย์นี้
เป็นข้อบังคับอย่างตายตัวเลย

นี่แหละ ข้อบังคับเพื่อให้เป็นทอง
แท่งเดียวกันระหว่างสามภรรยาจนกระทั่ง
ถึงลูกเต่าหลานเหลนผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด
จะได้รับความอบอุ่นจากธรรมข้อนี้...”

นิทาน “คนเลี้ยงม้า”

“ผู้เลี้ยงม้านะขาเขยก ม้าก็เดิน
ตามหลังคนเลี้ยงไปทุกวัน คนเลี้ยงเดิน
เขยกๆ ม้าชาติๆ ก็เขยกๆ ตาม”

คิดดูม้ามันยังศึกษาเอาได้จาก
คนขาเขยก อันนี้คนแท้ๆ ทำไมจะไม่
ศึกษาจากพ่อจากแม่ที่เป็นคนเขยก เข้า
ใจหรือเปล่า?...

พ่อแม่ต้องระวังให้มีแบบมีฉบับ
บ้าง สอนลูกสอนเต่ายังไงกัน ตื่นขึ้นมา
ตั้งแต่เช้ายันค่ำมีแต่ทะเลาะให้เด็กฟัง
เด็กก็ได้ศึกษานั้นแหละ แล้วไปเที่ยว

ทะเลาะกับหมู่เพื่อน และกลับมาทะเลาะ
กับพ่อแม่ ทะเลาะไปหมดทั้งบ้านเลย
เพราะได้ศึกษาวิชาดีบ้างจากพ่อจากแม่ ...

...ให้สอนเด็กไว้แต่เล็กแต่น้อย
พ่อแม่เข้าวัดเข้าวา พาเป็นคนดี ลูกยอม
เป็นคนดีเพราะลูกเต่าที่เกิดมาจากพ่อ
จากแม่ คือพ่อแม่เป็นครูเป็นอาจารย์ใน
หลักธรรมชาติ

เป็นพ่อเป็นแม่แล้วยังไม่แล้ว ยัง
เป็นบุพพาคจารย์ คือต้องสั่งสอนก่อนอื่น
ก่อนใครทั้งนั้น คำว่าสั่งสอนไม่จำเป็นจะ
ต้องให้อิโวาทสั่งสอนอย่างเดียว ความ
เคลื่อนไหวของพ่อแม่ผู้ใกล้เคียงจะเป็น
การสอนเด็กอยู่ในตัวหมด...”

ด้วยเมตตาธรรมที่ท่านมีต่อคน
หลายกลุ่มหลายคณะดังกล่าวกทำให้
คำสอนของท่านจึงมีตั้งแต่ธรรมะที่ลึกซึ้ง
ละเอียดแหลมคม สำหรับผู้มุ่งฝึกฝน
จิตตภาวนาเพื่อมุ่งสู่แดนนิพพานโดย

เฉพาะ หรือแม่แต่ธรรมะสำหรับเด็ก ผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน ผู้มีหน้าที่การงาน ตลอดจนธรรมะสำหรับครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งจะได้คัดสรรธรรม สำคัญๆ มาแสดงในหัวข้อต่อไป

สื่อ...ธรรม

หนังสือ-เทพธรรมะ ไม่ซื้อขาย

หนังสือธรรมะของท่านมีทั้งจาก งานเขียนหรือถอดเทปจากการเทศน์อบรม พระและฆราวาส ทั้งในวัดและนอกสถานที่ บางเล่มเป็นการรวบรวมคำตอบปัญหา ธรรมจากจดหมายของพระเถร ฆราวาส ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ท่านเริ่มแจกหนังสือธรรมะมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๔-๑๕ จนกระทั่งปัจจุบัน นี้ การจัดพิมพ์แต่ละครั้งๆ เป็นจำนวน

หลายแสนเล่ม และพิมพ์มาตลอด หาก ต้อง มีการประมาณจำนวนเล่ม ก็น่าจะหลาย ล้าน เล่มแล้ว เพราะมีผู้ต้องการจำนวนมาก ทั้ง มาด้วยตนเองที่วัด ทั้งที่เขียนจดหมายขอ จากที่ต่างๆ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกวันๆ

หนังสือที่มีผู้สนใจมากที่สุด คือ หนังสือ ประวัติท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และ ปฏิบัติพระอริยสงฆ์ธรรมฐาน สาย ท่านอาจารย์มั่น แต่มาในระยะหลังนี้ ผู้สนใจอยากทราบชีวิตของหลวงตามี มาก ขึ้นทุกวันๆ ขณะที่ท่านเองก็ไม่เคยเล่า ชีวิตประวัติหรือเขียนชีวิตความเป็นมาของ ท่านเลย จะมีเรื่องเล่าสั้นๆ บางตอนจาก ท่านบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้นในที่ต่างๆ กัน เฉพาะอย่างยิ่งช่วงท้ายของการเทศน์ อบรมพระ เช่นว่าท่านเล่าถึงความพาก เพียรในการปฏิบัติธรรมของท่านพอให้ เป็นกำลังใจแก่พระเถร

จ่าย...เพื่อหัวใจโลก

มีคนเป็นจำนวนมากที่ห่วงเรื่องค่าใช้จ่ายในการแจกหนังสือและเทป เกรงว่าอาจทำให้ท่านต้องลำบาก ท่านให้เหตุผลในเรื่องนี้ ดังนี้

“...หนังสือของเรานี้ไม่มีการซื้อขาย มีแต่การให้ฟรีๆ ส่งให้ฟรีด้วย บางคนเขามาถาม เขาคงวิตกถึงเรื่องการส่งของเรา เขากถามเฉพาะเรื่องส่ง

‘เรื่องส่งคงจะหมดมากนะหลวงพ่อ ส่งหนังสือนี้’

‘โอย โยยามาถาม’ เราบอกตรงๆ เลย

ถ้าเราจะมาวิตกวิจารณ์กับเรื่องการได้การเสียแล้ว เราทำไม่ได้ เราไม่ทำจริงๆ เราทำไม่ได้จริงๆ เช่น ค่าส่งน้ำมันก็เป็นแสนๆ ล้านๆ จะว่าไง ค่าส่งหนังสือนี้วันหนึ่งๆ ส่งมากขนาดไหน บางวันรถ

บีก้อพเต็มเลย ส่งมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ แล้วส่งไกลส่งไกลขนาดในเมืองไทยไม่ต้องพูดแหละ โน่นเมืองนอกยังส่งออกไป ทั้งเทปทั้งหนังสือ

เวลานี้เทปดูจะมากกว่าหนังสือด้วยซ้ำ ขอมานี้เป็นเหมือนกับไฟลามทุ่งเลยเชียวนะ ต้องให้พระท่านพักเครื่อง ไม่งั้นพระตาย ไม่ไหว อัดให้ไม่ทัน เครื่องอัดเทปนี้เราก็หามาให้ละ ด้วยความสงสารทั้งนั้นแหละ...”

ผู้รับธรรมะผ่านสื่อ

มีหลายท่านที่ได้อ่านหนังสือธรรมะแล้วเขียนจดหมายกลับมาถึงท่านว่า

“...แต่เดิมนั้นคิดสิ้นหวังแล้วในเรื่อง... มรรคผลนิพพานและพระพุทธศาสนา เข้าใจว่าเป็นของที่มีแต่เพียงในตำรับตำราเท่านั้น ปัจจุบันนี้คงจะหมดสิ้นไปแล้ว ผู้ทรงมรรคทรงผลก็คงหาไม่ได้แล้ว...”

บางรายก็เคยคิดขนาดว่า

“...ศาสนานี้หมดหวังแล้ว มีแต่ตัวหนังสือ มีแต่ชื่อ ดูพระคุณรูปปฏิบัติมีแต่เรื่องที่ดีไม่ได้เลย เป็นที่สลดสังเวชใจมาก...”

ต่อเมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนั้นๆ ไปแล้ว กลับพลิกขึ้นมาเลย เหมือนกับว่าได้เกิดชาติใหม่ นักปฏิบัติธรรมหลายท่านเช่นกันเมื่อได้อ่านหนังสือหรือฟังเทปแล้วเกิดความซาบซึ้งในธรรมคำสอน

ของพระพุทธเจ้าอย่างน่าอัศจรรย์ใจก็มี
อยู่ไม่น้อย

จดหมายที่ส่งมาถึงท่านมีเป็น
จำนวนมากตลอดมา และเพิ่มขึ้นทุกวันๆ
ส่วนใหญ่เป็นการทำบุญปกติธรรมดา แต่
บางรายก็มีปัญหาทางธรรมตั้งแต่พื้นฐาน
ทั่วๆ ไป จนถึงเรื่องจิตตภาวนา ท่านก็ให้
ความเมตตาตอบจดหมายสอนสั่งแนะนำ
เรื่อยมา ขอยกตัวอย่างผู้ได้รับสื่อธรรม
ประเภทต่างๆ มาแสดงบ้างดังนี้

หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ วัดป่าเขาหนอง จ.บุรีรัมย์

หลวงปู่สุวัจน์ เป็นลูกศิษย์ท่าน
อาจารย์มั่นอีกองค์หนึ่ง และท่านยังเป็น
ศิษย์หลวงปู่ฝั้นที่สกลนครอีกด้วย ท่าน
เคยจำพรรษาอยู่สหรัฐอเมริกาหลายปี
ต่อมาจึงได้กลับเมืองไทย

หลวงปู่สุวัจน์ท่านเคยบอกกับลูก
หลานพระเณร ทั้งที่วัดป่าบ้านตาดและ
วัดของท่านเองเสมอๆ ว่า ที่ท่านเคารพ
นับถือหลวงตามหาบัวก็เพราะได้อ่าน

หนังสือของท่าน เฉพาะอย่างยิ่งในคราวที่
หลวงตาแสดงธรรม ณ วัดอโศการาม

เทศน์ครั้งนั้นมีตอนหนึ่งกล่าวถึงเรื่อง
ราคะตัณหาและวิหิงสา เมื่อหลวงปู่สุวัจน์
อ่านแล้วรู้สึกเผ็ดร้อนถึงใจขึ้นทันที ท่าน
เล่าว่าพออ่านแล้วมันสะดุดใจปุ๊บ จากนั้น
จับเงื่อนได้ทันที ที่นี้จิตก็หมุนตัวในธรรม
มีแง่ใจที่จะเร่งความพากความเพียร
ตลอดเวลา ท่านได้กำลังครั้งใหญ่ก็ด้วย
เหตุที่ได้อ่านหนังสือในตอนนั้นนั่นเอง...

หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ

หลวงปู่สุวัจน์กล่าวถึงความเจริญของประเทศสหรัฐอเมริกาว่า

“...แต่สำคัญว่า จิตของเราอย่าไปหลงความเจริญของบ้านเมืองของเขา ถ้าไปเอาอันนั้นมาแล้วเสร็จ ธรรมะหายไปหมดเลย แต่จิตใจของคนมันไม่อัศจรรย์เลย แม้แต่เขาจะวิเศษยังไง มันไม่อัศจรรย์เลย

อัศจรรย์แต่พระพุทธเจ้า พระธรรม คือพระองค์สามารถที่จะพ้นทุกข์ ความสุขจนขนาดเทวดานี้พระองค์ยังเห็นโทษ ขนาดที่นั่งฉานสงบ ที่เรานั่งสงบมีความสุขพอใจในความสุขอันนั้น แต่พระองค์ก็ยังเห็นโทษ ไม่ติด ขนาดทำลายรูป มีแต่อากาศ มีแต่วิญญาณ แต่พระองค์ก็ยังเห็นทุกข์เห็นโทษจนพ้นได้

อันนี้มันอัศจรรย์ ปัญญาเราะนั้นมันไปไม่ได้นะ เราต้องอาศัยพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น การปฏิบัติมันต้องยึดหลักพระองค์ แล้วก็เร่งทำความเพียร เพราะทำแล้วจะต้องรู้

นอกจากพระพุทธเจ้าและครูบาอาจารย์ที่เราใกล้ชิดที่เห็นปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันผมก็ยึดหลวงปู่บ้านตาด เพราะนิสัยชอบทำนมาก การพิจารณาการพลิกแพลงอะไรต่าง ๆ นิสัยเราชอบหลวงปู่บ้านตาดกับหลวงปู่ฝั้นเหมือนกันนะ... เรื่องพลิกแพลงสติปัญญาที่ท่านแนะนำมานะ ผมชอบ...”

จากหนังสือ “ตามรอยธรรม” เรื่อง “อริยมรรค อริยผล” โดย หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ หน้า ๑๐๓
ในคราวเทศน์อบรมพระ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ณ วัดป่าเขาน้อย จ.บุรีรัมย์

นักภาวนาชาวกรุง^๑

หลวงตาก้าวถึงสตรีท่านหนึ่ง เธอใช้ชีวิตที่ไม่แตกต่างอะไรจากคนทำงานทางโลกทั่วไป เนื่องจากมีครอบครัวมีบุตรธิดาถึง ๓ คน ยิ่งกว่านั้นยังมีภาระหน้าที่การงานที่จะต้องบริหารและรับผิดชอบ แต่ด้วยจิตใจที่รักและเห็นคุณค่าประโยชน์อันใหญ่หลวงของงานด้านจิตตภาวนา เธอจึงพยายามเจียดเวลาเพื่อเดินจงกรมและนั่งสมาธิภาวนาอย่างจริงจัง ผีกลสถิตอบรมปัญญาไปพร้อมๆ ควบคู่กับการงานโดยมิยอมให้เสียงงานทางโลกแต่อย่างใด

ยิ่งกว่านั้นยังทำให้ความคิดความอ่านในหน้าที่การงานดีขึ้นแจ่มชัดขึ้นอีกด้วย เพราะเต็มพร้อมด้วยสติสัมปชัญญะ ความคิดความอ่าน... จึงไม่ถูกรบกวนตามอารมณ์หรือตามความฟุ้งซ่านส่ายสั่วของจิตใจเหมือนในขณะที่ยังควบคุมจิตไม่ได้ดีพอ

เธอปฏิบัติเช่นนี้ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอมาหลายปีด้วยความพากเพียร กระทั่งเห็นผลแห่งการปฏิบัติพอเป็นแรงจูงใจให้เพียรยิ่งขึ้น ครั้งหนึ่งเธอมีโอกาสดำเนินกราบสนทนาธรรมกับหลวงตาที่สวนแสงธรรมในคราวท่านลงไปกรุงเทพฯ และได้เล่าผลอัศจรรย์ของจิตที่เกิดจาก

จิตตภาวนาถวายหลวงตาเป็นที่รื่นเริงในธรรมทั้งอาจารย์และศิษย์

กาลผ่านไป เมื่อหลวงตาท่านกลับวัดป่าบ้านตาด อุดรธานีแล้ว ตอนเช้าวันหนึ่งปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๘ หลังจั่งหันหลวงตาท่านแสดงธรรมได้ระยะหนึ่ง เนื้อธรรมที่แสดงนั้นได้ไปสัมผัสกับเรื่องที่ท่านได้สนทนากับสตรีท่านนี้ ท่านจึงได้เมตตาเล่าให้ลูกศิษย์ฟังว่า มีพยานแล้ว ดังคำเทศน์ต่อไปนี้

“...พอพูดอย่างนี้ ก็ไปสัมผัสเรื่องหญิงคนหนึ่ง แกภาวนาอยู่ตามประสาประสาของแก สุดท้ายเขาจริงเขาจัง... เป็นเข้าจริงๆ เวลาเป็นเข้าจริงๆ แล้วเห็นโทษของกิเลสนี้ แหม... แกว่าอย่างนั้นนะ

‘ทำไมมันถึงร้ายแรงเอานักหนา กิเลสนี้ รุนแรงมาก ทั้งสามแดนโลกธาตุ กิเลสขย้าคน’

ฟังซิ แกไม่ได้เรียนนะ แกไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนทางอรรถทางธรรม ออกจากภาคปฏิบัติล้วนๆ

‘มองไปที่ไหนดูมีแต่กิเลสขย้าขย้า หัวสัตว์โลกเต็มบ้านเต็มเมือง ไม่ว่าจะสัตว์เดรัจฉาน ไม่ว่าจะมนุษย์ ไม่ว่าจะชาติชั้นวรรณะใด มีแต่กิเลสขย้าเอาใจหัวไม่ขึ้นเลย สลัดสังเวช บางทีก็กระซิบบอกเพื่อนฝูงบ้าง บางคนพวกคดลึงกิเลสมันก็ไม่พอใจ

สุดท้ายจะทำภาวนาก็ต้องหลบๆ ซ่อนๆ ไปทำอยู่ตามป่าตามอะไร เพราะทำงานอยู่ตลอดเวลา สติไม่ได้เผลอตลอดเวลา มันเป็นเองของมัน’

๑ พนักงานสตรี ระดับบริหาร (สายงานวิศวกรรมศาสตร์) รัฐวิสาหกิจ กรุงเทพฯ

คำพูดอย่างนี้ไม่เป็นจริงเอามาพูดได้หรือ ต้องออกมาจากภาคปฏิบัติจริงเห็นจริง

‘สติที่ดี ดีจริงๆ ไม่ใช่ธรรมดา ไม่วุ่นไหว ไม่ว่าจะทำการทำงานอะไร สติจ่อ แล้วทำงานก็ทำไปตามเรื่อง ทำงานทางโลกก็ทำ ภายในก็ทำ หมุนตัว’

นั่นเห็นไหม ได้ยินแต่หลวงตาบ่าวว่า หมุนตัวๆ นี้ มีพยานแล้วนะ

เพื่อนฝูงเขาสงสัยสาร พอทราบที่เราไป เพราะแกอยากพบครูบาอาจารย์อยากพบเราแกก็อยากพบ พอดีแกก็มาจริงๆ คนหลายๆ ก็ใส่เปรี้ยวเลย นั่นละ ขึ้นเวทีเซมเปียนแล้วไม่ใช่เวทีธรรมดา ชัดกันใหญ่เลย แกก็ออกมาอย่างกระจ่างเลยนะเปรี้ยวๆ ๗ นั่นละ ความรู้ความเห็นที่เป็นขึ้นจากจิตใจไม่สะทกสะท้านนะ แกก็ใส่มาเปรี้ยวๆ ทางนี้ก็ใส่กันเลย

‘ก็ทำก้าดำก้าขาวไปอย่างนั้นละแต่จิตมันดูดีมียอยากทำตลอดไป แต่ที่นี้ก็ไม่ทราบว่ามีผิดหรือถูกประการใด’

บอกแกว่า ‘ถูกแล้ว เอ้า เขาเลยนะรวมตัวแล้ว ที่นี้ฟาดลงไป ถลุงมันตรงนั้นๆ ซี้แจงเป็นระยะๆ เข้าไป’

แกก็พอใจเอาอย่างมาก ‘ที่นี้เป็นที่ตายใจแล้ว’

เราว่า ‘ตายใจนะถูกต้องแล้ว ที่ปฏิบัติมานี้ถูกต้องแล้ว’

แกนั่งภาวนาได้ถึง ๑๓ ชั่วโมงก็มี ๙ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมง ๑๓ ชั่วโมงก็มีพิจารณาทุกขเวทนา ทุกขเวทนาเป็นของ

“...กิเลสเป็นโทษแก่โลก-ขนาดไหน เวลาเข้าถึงตัวมันจริงๆ แล้วจนสลบไสล...”

จริงทุกส่วน เป็นของจริงแล้วไม่มีกระทบกระเทือนกันเลย จะนั่งตั้งกับตั้งกลับก็ได้ อย่างว่าแต่เพียง ๑๒-๑๓ ชั่วโมงเลย ลูกออกมาเฉยๆ นี่แหละ จะนั่งตั้งกับตั้งกลับก็ได้

‘ไม่มีอะไรที่จะเข้ามากระทบกระเทือนจิตใจได้เลย เมื่อต่างอันต่างจริงแล้ว ไม่คละเคล้ากัน’

นั่นฟังซิแกพูด พูดอาภาหุญเสียดด้วยนะ เราก็รื่นเริงเห็นผลของการปฏิบัติธรรม นี่ละ ธรรมของพระพุทธเจ้าพอปรากฏขึ้นในใจ

‘เห็นโทษของกิเลสเห็นจริงๆ เห็นจนสลดสังเวช มองไปไหนๆ พิจารณาไปไหน แหม มีแต่กิเลสอย่างเดียวครอบงำสัตว์โลกให้ดิ้นล้มดิ้นตายกันอยู่ไม่ว่าชาติขึ้นวรรณะใด แล้วโลกก็ไม่รู้ด้วยนะ น่าสงสารอันหนึ่ง’ แกว่า

‘โลกก็ไม่รู้ด้วยนะ มันขี้ขายำจนจะตายก็ยังดิ้นเพลिनกันอยู่’ คนมากนะวันนั้นวันที่แกมาหา เพราะไม่มีเวลาที่จะพูดโดยเฉพาะ

‘ไม่ต้องเฉพาะ ฟาดเลย’

เราว่าอย่างนี้แหละ แกเห็นโทษของกิเลสจริงๆ เราไม่ตายให้กิเลสตาย

มีสองอย่าง ขึ้นขึ้นเห็นโทษของกิเลสเห็น
เต็มหัวใจ เห็นคุณค่าของธรรมก็เห็นเต็ม
หัวใจ ทั้งสองอย่างนี้บรรจุเข้าสู่ใจแล้วเอา
ชีวิตเข้าแลกเลย ไม่มีความสะดวกสะท้อน
เรื่องกับความตายหมุนตัวๆ

นี่ละคนหนึ่งจะไปได้ ไม่นานละ
แน่แล้ว เป็นผู้หญิงนะ มีลูก ๓ คน แก่ก็
เคยส่งปัจจัยมาวัดนี้ประจำเดือน แก่แล้ว
ให้ฟัง คนฟังนี้ โห อ้าปากไม่จับแหวะ ลืม
ตาหลับไม่ลงเพราะขึ้นตามหลักธรรมชาติ
นี่ หมุนตัวๆ แก่พูดเบรียงๆ เอา เปิดๆ ให้
หมด เราว่าอย่างนั้นนะ เราก็หิวอยากฟังนี่
นะ มันมีแต่พูดคนเดียว เป็นบ้าอยู่
พูดตลอดเวลา เพราะไม่มีใครรู้ใครเห็นด้วย
เหมือนบ้าพูดคนเดียว เดียวเขาจะหาว่า
เราเป็นบ้าพอดีได้ผู้หญิงคนนี้เป็นพยาน
'เอาพูดๆ เลย เอาให้เต็มทีนะ'

เราอยากฟังเหลือเกินธรรมะ
ประเภทนี้ พูดอย่างนี้แหละว่า 'ไม่เคยได้
ฟัง เพิ่งจะมาได้ฟังนี้แหละ เอา เปิดเลย'
พอแกเปิดแล้วตรงไหนเป็นจุดที่ควรจะ
แนะ ก็แนะแกๆ ไม่ใช่แนะธรรมดานะ
ตีเบรียงๆ ลงไปเลย

'เอาจุดนี้ๆ เอาๆ'

นี่ละจวนจะไป ไม่อยู่แล้ว เป็น
ธรรมชาติแล้ว เป็นอัตโนมัติแล้วหมุนเรื่อย
จิตเข้าถึงขั้นนี้แล้วหมุนเรื่อย เห็นโทษ
ของกิเลสเห็นจนจะสลบไสล กิเลสเป็นโทษ
แก่โลกขนาดไหน เวลาเข้าถึงตัวมันจริงๆ
แล้วจนสลบไสล โทษของมันทำให้เจ็บให้
แสบให้เซ็ดให้หลาบให้กลัว จนไม่รู้จักเป็นจัก

ตาย หลบกิเลสหนีกิเลส ตายก็ตาย ให้ได้พ้น
จากกิเลสก็แล้วกัน ให้พ้นๆ มันก็เป็นละซี

พระพุทเจ้าสอนเล่นเมื่อไร พวก
เราไม่เห็นนั่นซี จึงได้ว่ากิเลสแหลมคม
มากนา แก่พูด แก่ก็เปิดเต็มที่เหมือนกัน
แก่พูดด้วยความตื่นเตน และแก่ก็ไม่มีผู้ใด
ที่จะตอบรับแกอย่างนั้น เราก็ตอบรับเต็ม
ภูมิเลย เพราะหิวกระหายอยากฟังมานาน

ธรรมะประเภทนี้มีแต่ประเภท
ความจำ จำได้ก็มาบ้าน้ำลายกันเหมือน
นกขุนทอง แก้วเจ้าข้าๆ เรียนจบพระไตร
ปิฎก กิเลสตัวเดียวหนึ่งไม่ถลอกเลย เห็น
แต่อย่างนั้นเต็มบ้านเต็มเมือง

นี่แกเอาจริงเอาจังแน่แล้ว... คนนี้
ไม่นานด้วยนะ เมื่อมีผู้แนะจุดสำคัญนี้
แล้วมันจะฟัง ไม่ดูบไม่คลำเมื่อมีผู้แนะ
ความที่ดำเนินมาแล้วก็ว่าถูกต้องแล้วก็
หายห่วง จุดไหนที่กำลังดำเนินก็ชี้บอก
ทางนี้ก็ฟังๆ เลย

เป็นเรื่องอัศจรรย์เหมือนกันนะ
คนไม่เคยกับศาสนาเวลามาปฏิบัติมัน
เป็นขึ้น นี่ละความรู้จากภาคปฏิบัติ
กระจายอย่างนี้เอง ความรู้ในหนังสือที่
ท่านจดจารึกมาในตำรับตำราในพระ
ไตรปิฎกพอประมาณเท่านั้นนะ ไม่ได้ซอก
แซกซิกแซกกระจายไปทุกแห่งทุกหน
เหมือนภาคปฏิบัติ... เรียกว่า ทั่วทองฟ้า
มหาสมุทรเลย..."

นับแต่เหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นต้นมา สตรีท่านนี้ยังไม่มีโอกาสเข้ากราบ หลวงตาอีกเลย จนกระทั่งต้นเดือนเมษายน ปีพ.ศ. ๒๕๔๒ ณ สวนแสงธรรม ถนนพุทธมณฑล สาย ๓ กรุงเทพมหานคร จึงได้เข้ากราบหลวงตาและสนทนาธรรมอีกครั้งหนึ่งใช้เวลาสนทนาเล็กน้อย ดังนี้

หลวงตา เวลาที่พิจารณาอะไรอยู่

สตรีนักภาวนา การปฏิบัติของลูกอาจจะไม่ได้ถูกรอรรอยที่หลวงตาสอนให้พิจารณานะเจ้าคะ เพราะว่าการปฏิบัติของลูกตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอนมีสติสัมปชัญญะตามรักษาจิต ใช้วิธีนี้อย่างเดียวเจ้าคะ ตามรักษาจิตนี้ ลูกไม่ต้องกลับมาพิจารณาเลย ทุกขณะนี้พอลูกไล่ไปเรื่อยๆ เอาให้อยู่กับปัจจุบันธรรมชัดๆ เลย อยู่กับจิตว่าง อยู่กับปัจจุบันธรรมก็จะเห็นความเกิดดับของสัญญา ความเกิดดับของสิ่งที่รู้ทั้งหมด รู้แล้วดับ ถ้ารู้แล้วไม่หลง รู้แล้วดับหมด

พอทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ มันก็ชัดขึ้นมาว่า มันไม่ใช่ตัวตน มันเป็นสิ่งซึ่งไม่ใช่ตัวตนใดๆ ทั้งสิ้น มันเป็นธรรมชาติที่เกิดดับ เกิดดับเท่านั้นเอง เท่านั้น หลังจากช่วงนั้นแล้วก็เลิกถูกตัม เลิกถูกจิตตัมอีกต่อไป

หลวงตา มันตมยังงัย?

สตรีนักภาวนา ถ้าเมื่อก่อนนี่การที่จะระมัดระวังเฝ้ารักษาจิตนี้ ต้องสติตามดูตามรู้ ก็เล็ดถึงจะไม่เกิดนะเจ้าคะ แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะแล้วรู้เท่าทันสัญญา สติตั้งมั่นไม่หลงอารมณ์ ทุกอย่างดับหมด ดับหมด เพราะอย่างนั้นถ้าครั้งไหนเกิดเพลินเผลอไป แล้วหลงอารมณ์ ไปคว้าอารมณ์ก็ปล่อยได้เลย เพราะว่ารู้อันใจไปแล้ว

เพราะฉะนั้น ลูกกราบรายงานหลวงตาว่า การรักษาจิตของลูกนี้มิได้พิจารณาเลยเจ้าคะ แต่การรู้ที่เห็นขึ้นเป็นขึ้นในขณะที่อยู่กับปัจจุบันธรรมตลอดเวลา แล้วทุกๆ วันนี่สิ่งที่ปฏิบัติอยู่ของลูกนี้ แม้แต่ฟังหลวงตา แม้จะอยู่ในหมู่ผู้คน ลูกเหมือนกับมีตาอีกตาหนึ่งเห็นจิตตลอดเวลา เฝ้าดูจิตตลอดเวลาตั้งแต่ลืมตาจนเข้านอน

ฉะนั้น การภาวนาของคุณนี้ ความเคลอเพลินในการทำงาน มีบ้างที่จิตส่งออก แต่นอกนั้นแล้วจิตจะอยู่รักษาข้างในหมด จะไม่ออกไปเพนพาน เพราะรู้ดี รู้เช่นเห็นชาติหมดว่ามันออกไปมันเอา มาแต่อะไรแล้วเซ็ดหลาบเปื้อนนายเจ้าคะ เพราะฉะนั้นวันทั้งวันจะมี สติตามรักษาคิดโดยไม่ต้องมีใครมาบอกเลย

หลวงตา เข้าใจ เอาอยู่จุดนั้นละนะ เราจะไม่เร่งไม่บอกอะไรนะ ให้ เอาปัจจุบันนี้เป็นหลักนะ เร่งก็เร่งอยู่ในปัจจุบัน ไม่เร่งก็อยู่ในปัจจุบัน ไม่นอกปัจจุบันแล้วไม่ผิด เข้าใจใหม่ ให้อยู่ในปัจจุบัน จิตในลักษณะ ในธรรมชาตินี้เป็นยังงั้น

คุณก็มีครอบครัวเหยาเรือน มีงานมีการอยู่ จึงไม่ค่อยเร่ง ให้ ปล่อยให้เจ้าของเร่งเจ้าของเอง เข้าใจ? ถ้าเป็นนักบวชนักปฏิบัติ แล้วไล่ตีหลังทศไปเลย มันเป็นขั้นเป็นตอน

สตรีนักภาวนา แต่จิตที่ดูเหมือนไม่เร่ง แต่มันก็ไม่ยอมปล่อยนะ

หลวงตา เราเข้าใจ พูดอย่างนี้เข้าใจทันทีทันทีเลย ยังบอกให้ไปตาม หลักธรรมชาติปัจจุบันๆ อย่างนั้นละ มันไม่มีอะไรละ มันอยู่กับปัจจุบัน นั้นหมดเลย พอเรียนจบปัจจุบันแล้วละ ไม่ต้องถามแล้ว ปัญหาอะไร ไม่มีละ ที่นี้เอาละ ดูปัจจุบันของเจ้าของเป็นยังงั้น เท่านั้นละ

สตรีนักภาวนา ถ้ามีคนถามว่าลูกจะถามอะไรหลวงตา ลูกก็ไม่รู้จะถามอะไร เพราะว่าลูกเฝ้าแต่ปัจจุบันตลอดเวลา ถ้าอยู่กับปัจจุบันเมื่อไหร่ เกิดดับก็มาตลอดสายเจ้าคะ

หลวงตา ก็ยังงั้นแล้ว นี่ก็ไม่ถามอะไร เพราะงั้นจึงว่าปัจจุบันนี้ พิจารณายังไงเท่านั้นเอง แนะ ก็เข้าปัจจุบันแล้วใช้ใหม่ละ ถามตรงนั้น แหละ ตรงปัจจุบันสำคัญมาก นี่มันลงปัจจุบันแล้ว

สตรีนักภาวนา เมื่อก่อนลูกตื่นตี ๓ นะเจ้าคะ รู้สึกว่าเวลามันน้อยไป เดี่ยว นี้ลูกขยับมาเป็นตี ๒ ครึ่งทุกวันเจ้าคะ ลูกเดินจงกรมทุกวัน ลูกจะอยู่กับปัจจุบันเจ้าคะ อยู่กับปัจจุบัน เพราะฉะนั้น มันไม่มีความกลัวตาย ไม่มีความกลัวอะไรเลย เพราะรู้ว่าทุกๆ ขณะจิตถ้าตายลงในขณะใด นี้ มันอยู่ปั๊บเลยเจ้าคะ มันไม่มีสิทธิ์เลยที่จะหลุดไปไหนเจ้าคะ

(การสนทนาธรรมจบลงเพียงเท่านี้)

นักภาวนาชาวฉันทบุรี

นักภาวนากลุ่มนี้รับสื่อธรรมะ โดยเขียนจดหมายกราบเรียนถามปัญหาข้อข้องใจเรื่องภาวนาจากหลวงตาเสมอๆ และท่านเองก็เมตตาให้การอบรมทางจดหมายอย่างต่อเนื่องตลอดมา เฉพาะที่รวบรวมได้ตั้งแต่วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๙๙ จนกระทั่ง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ มีจำนวนถึง ๕๗ ฉบับ ส่วนมากท่านตอบที่วัดป่าบ้านตาด มีนอกเหนือนั้นบ้างเป็นบางครั้งที่ท่านลงไปธุระที่กรุงเทพฯ หัวจดหมายจึงเป็นที่วัดบวรนิเวศวิหาร และวัดเทพศิรินทราวาส

หลวงตาตอบ...(ฉบับที่ ๓๙)

วัดป่าบ้านตาด อุดรฯ

๖ กันยายน ๒๕๐๕

การภาวนาจะดีหรือไม่ดี ละเอียดหรือไม่ละเอียด จงถือเป็นกิจจำเป็นประจำอิริยาบถและประจำวัน เราเป็นศิษย์พระตถาคต บุกหน้าเรื่อยไป ไม่ต้องถอยหลัง

ความตายไม่เคยไว้หน้าคน และถอยหลังให้ผู้ใดได้เยาะเย้ยเขา จงตั้งหน้ารับความตายด้วยความเพียรของเรา จะมีชัยชนะไปเป็นลำดับ ทางอื่นไม่มีท่าจะสู้ความตายได้ ใครก็ใครเถอะ ถ้าเว้นความดีแล้ว ต้องหมอบกราบต่อเขาแน่

โลก เราทุกคนได้เคยผ่านมาแล้ว ความสุขทุกข์ในทางโลกใครโกหกกันไม่ได้ เพราะใครก็มีเครื่องรับ(อายตนะ)เหมือนกัน และสุขทุกข์จะต้องผ่านอายตนะ ด้วยกัน รูดวยกัน เห็นสุขทุกข์ด้วยกัน ที่สุดของสุขทุกข์ก็แคตายเท่านั้น ไม่มีใครสามารถเลยไปได้

ถ้าผู้มีบุญอันได้สร้างไว้แล้ว ผู้นั้นแลจะมีโอกาส ได้เห็นสุขแลทุกข์เยี่ยมกว่าโลก เขาเป็นชั้นๆ ขึ้นไป จนสามารถข้ามแดนแห่งทุกข์ถึงบรมสุขคือพระนิพพานได้แน่

ฉะนั้น ท่าน ศีล ภาวนา จึงเป็นทางข้ามแดนแห่งทุกข์ได้โดยสวัสดิ์ ขอได้พากันอุตสาหะพยายามตามรอยพระพุทธเจ้าเสด็จไป จะเห็นแดนแห่งความอัศจรรย์ในวันหนึ่งแน่ เอวัง.

บัว

จดหมายทุกฉบับพิมพ์ไว้ในหนังสือ "ธรรมคู่แห่งชน" หรือหนังสือ "ธรรมะในลิขิต"

ชมราวาสหญิงผู้มีโรคร้าย

ชมราวาสหญิงนี้มีอายุ ๓๘ ปี มีบุตรหญิง ๒ คน คนโตอายุ ๑๓ ปี คนเล็กอายุ ๙ ปี ได้เคยมากราบนมัสการหลวงตาที่วัดป่าบ้านตาดหลายครั้ง และเธอได้เขียนจดหมายมากราบเรียนปรึกษาหาหลักใจ เพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติธรรมท่ามกลางการถูกรุมเร้าอย่างหนักด้วยโรคร้าย ดังนี้

จดหมาย

ลูกได้เคยมากราบนมัสการฟังธรรมจากท่านอาจารย์ และเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๖ อันเป็นวันเปิดตึก “รวมเมตตาตามหาคุณ” โรงพยาบาลอุดรฯ ก็ได้มาร่วมในพิธี ลูกดีใจมากที่ได้มีโอกาสโดยสรวนการสรวงกุศลกับหลวงตาที่ลูกกราบเคารพนับไว้เป็นครูอาจารย์ด้วยดวงใจแท้จริง มาบัดนี้ลูกได้รับทุกเวทนาจากโรคชนิดหนึ่ง... ซึ่งเป็นโรคที่ค่อนข้างจะร้าย คือภาษาแพทย์เรียกว่า โรคเลือด (เม็ดเลือดขาวมีจำนวนน้อยลง)...

ต่อมาในวันที่... นี้เองก็มีอาการผิดปกติ คือมีเลือดออกทางช่องจมูกโดยผิดปกติคือออกวันหนึ่งหลายหนและหยุดยาก จึงต้องไปพบแพทย์ทางเลือด เจาะตรวจ นับเม็ดเลือดดูปรากฏว่า เม็ดเลือดขาวลดลงผิดปกติ... ขณะนี้มีอาการเหนื่อย หอบ เพลีย รวากับคนแก่ อายุ ๘๐ ปี จะเดิน จะยืน จะทำอะไร แม้แต่จะพูดก็เหนื่อย

ลูกคิดถึงท่านและธรรมเป็นที่สุด ได้อาศัยหนังสือ “แว่นดวงใจ” กับ “ธรรมชุดเตรียมพร้อม” เป็นหลักยึดในใจขณะนี้ เพราะได้ทราบอยู่ตลอดมาว่า คนเราไม่พ้นตาย แต่ก็ไม่มีใครอยากตาย ลูกเอาจริงหลวงตา... ไ้บูชา พร้อมกับการทำสมาธิภาวนาอบรมจิตให้สงบอยู่ขณะนี้...

ลูกอยากกราบเรียนหลวงตาให้ทราบทุกอย่างว่าในหัวใจนี้คิดอะไร ประารถนาอะไร ลาก ยศ เงินทอง สรรเสริญ ไม่อาจช่วยใจให้สงบได้ ดังที่ท่านพร่ำสอนจริงแท้แน่เหลือเกิน ถ้าขณะนี้ลูกไม่ได้พบพระ ไม่ได้คิดธรรมจากท่าน...

แน่นอน การป่วยเจ็บครั้งนี้ ย่อมนำมาซึ่งความวุ่นวายโศกเศร้า และทุกข์ทรมานอาการที่ลูกเป็นนี้ วงการแพทย์ไม่อาจให้ยาได้อาบำบัดได้ ลูกได้ธรรมโอสถท่านนั้นมาช่วยบำบัด

(ต่อ)

จดหมายจากภรรยาถึงผู้มีโรคภัย (ต่อ)

ขณะที่เขียนจดหมายนี้ อาการที่ทราบว่าแยลงก็คือ เหนื่อย หายใจขัด อึดอัดในร่างกาย เพลีย ต่อเมื่อได้ทำสมาธิภาวนา พุท-โธ ทั้งเวลานอนพักแล้ว จะพอมีกำลังบ้าง คิดถึงธรรมจากปากท่านอาจารย์เทศน์ให้ฟังเหลือเกิน ใครได้ยินได้ฟังอีก การเดินทางไกลๆ เป็นอุปสรรคต่อสังขารขณะนี้มาก ถ้ามาได้ จะพยายามมาหาธรรมเพื่อบำรุงใจให้เข้มแข็งสู้กับมรณภัยให้ได้...

ยามป่วยนี้ลูกเห็นคุณค่าของโรงพยาบาลยิ่ง คนจนป่วยมันแยกว่าคนมีป่วยแน่นอน คนมีก็มีสถานบำบัดทันสมัย หมอดี ยาดี แต่โรคสมัยใหม่ก็เร็วจนตามไม่ทัน ดังที่ลูกกำลังประสบอยู่ แม้มีสมบัติเงินฟ้าก็มีอาจจะนำพายุหรือหมอใดมารักษาไข่นักๆ ใ้หายหรือให้คนรอดตายได้

ขอกราบเท้าท่านอาจารย์ที่ลูกเคารพสูงยิ่งมาด้วยดวงใจระลึกในธรรม และ ระลึกใน สังฆัง สรณัง คัจฉามิ ตลอดมาและตลอดไปตราบเท่าชีวิต

ลูกพยายามตัดหวังคือบุตรและพอบ้าน หากแต่เจ้าความสงสารมันคอยตีอยู่เสมอ การป่วยครั้งนี้ ถ้าไม่อาจจะหยุดการลดลงของเม็ดเลือดขาวได้ ก็หมดทางรักษา...ขอเมตตาจากท่านช่วยแนะนำให้ลูกได้ลดสงสารกับความหวังลงให้หมดด้วยเถิด...พระคุณเจ้าขอพึงธรรมของพระบรมศาสดาเพียงทางเดียว...จะอบรมจิตให้สงบได้

ขอกราบท่านมัสการท่านอาจารย์ด้วยความเคารพสูงสุดดวงจิตดวงใจ

ป.ล. ขอท่านอาจารย์โปรดรักษาสุขภาพท่านด้วยเจ้าคะ

คำตอบของหลวงตา

จ.ม. ทราบแล้วด้วยความสงสารมาก กรุณายึดธรรมเป็นเส้นชีวิตทั้งเป็นทั้งตาย อย่ายึดสังขารเป็นเส้นชีวิตหวังพึ่งเขาตายเดียวโดยไม่มีคติธรรมเข้าแทรก ผู้ยังปกติกับผู้ที่เจ็บป่วยก็คือผู้จะเจ็บป่วยและตายด้วยกันทั้งโลก เป็นเพียงก่อนและหลังกันบางเท่านั้น

จงนำปัญญาออกกางเป็นตาข่ายรอบสังขารไว้เสียแต่บัดนี้ แม้ถึงคราว จิตที่มีปัญญายอมไม่มัดกอดสังขารที่กำลังจะพังอยู่แล้วเป็นแน่ จะรักษาตัวได้ด้วยความแคล้วคลาดปลอดภัย ธรรมะในหนังสือทุกเล่มบอกความจริงล้วนๆ ไว้แล้ว กรุณาอ่านตรอง และย้อนดูจิตดวงไม่เคยตายนี้ว่า ยังกลัวตายกับสังขารอันเป็นสิ่งแตก-ตายอยู่อย่างไม่มีมองดูธรรมบ้างหรืออย่างไร

ใจไม่เคยตาย ธรรมไม่เคยตาย เป็นคู่เคียงกัน แต่สังขารแล้ว แตก-ตายทั้งสิ้น กรุณาพิจารณาแยกจิตดวงไม่ตายออก อย่าให้กอดก้องเพลิงคือสังขารร่างกายที่กำลังก้าวหน้าหาความตายอยู่ทุกนาทีเดี๋ยวนี้นี้ กรุณาทำใจให้สงบด้วยธรรมบทใดบาทใดก็ได้ ใจเรามีได้ป่วยไข้กับสังขารร่างกาย แต่อย่าคิดว่าเอาสังขารมาเป็นใจ ใจเป็นสังขาร จะแผดเผาใจให้วุ่นวายไปตาม

จับให้มั่นในคำว่า ใจไม่เคยตาย ใจไม่มีป่าช้าเหมือนร่างกาย ใจเป็นอมตะ โดยหลักธรรมชาติแม้ยังมีกิเลสอยู่ เป็นแต่ท่องเที่ยวในภพต่างๆ เท่านั้น ใจเป็นสมบัติของเราแท้ จงรักษาใจให้สงบเย็นอยู่โดยลำพังในท่ามกลางชั้นที่กำลั่งถูกไฟไหม้อยู่ขณะนี้ เอละเห็น้อยชั้นแล้ว ขอให้คุณได้ชัยชนะมารในชั้นนี้

จากความเมตตาที่ท่านแสดง ธรรมให้แก่ผู้ป่วยที่ต้องการการเยียวยา ทางด้านจิตใจและเป็นธรรมโอสถ ให้รู้จักพิจารณาทุกขเวทนาที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้สามารถรวมเล่มอยู่ในหนังสือ **“ธรรมชุดเตรียมพร้อม”** ซึ่งเนื้อหาเหมาะกับ ผู้ปฏิบัติธรรมจริงจัง ผู้ปฏิบัติสูงชันๆ

ผู้ต้องการต่อสู้กับทุกขเวทนาจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือผู้ต้องการฝึกจิตเพื่อเตรียมสู้ และเตรียมรับมรณภัย

